

Aprenentatge entre parelles d'iguals *"Pair Peer Learning"*

Programa d'acció tutorial:

Creació de coneixements i habilitats i
millora de la convivència a través de la
col·laboració i cohesió grupal

MONTSERRAT E. PUJOL PANAVERA

CURS 2006-2007

A la Ramona i l'Emili

«He après a fer coses que jo no sabia amb amics que no eren.»

(Rafa)¹

---

¹ Alumne de segon d'ESO de l'IES Pompeu Fabra de Badalona.

Agraïments

Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

Mercè Bernaus, supervisora d'aquest projecte.

Josepa Bosch, directora de l'IES Pompeu Fabra de Badalona.

Ferran Perera, Marga Florensa, Mònica Jaumeandreu, Jordi Jané, Mª Carmen Cervantes, Mireia, Laura, Ceci, Ivan, Montse, Núria, Angel, Anna, Àngel, Guillem, Magdalena, Josefina, Lotta, Júlia, Àfrica, Toni, Cristina, Sophie, Esme, ... i a molts altres amics, companys i coneguts amb els quals hem intercanviat idees, propostes, suggerències, crítiques, etc.

Alumnes de segon curs d'ESO de l'IES Pompeu Fabra del curs 2006-2007 i a la resta d'alumnes i de pares que han participat en dues experiències.

Xavier Cacho per ajudar-me a codificar les idees d'aquest projecte.

ÍNDEX

1 INTRODUCCIÓ	3
2 FINALITAT DEL PROJECTE	6
3 HIPÒTESIS QUE PLANTEJA LA RECERCA	8
4 PART TEÒRICA	9
4.1 MARC CONCEPTUAL.....	9
4.1.1 LA CREACIÓ DE CONEIXEMENTS I HABILITATS	10
4.1.2 CONVIVÈNCIA ESCOLAR	12
4.1.3 APRENTATGE COOPERATIU.....	13
4.1.4 CONCLUSIONS.....	14
4.2 ASPECTES METODOLÒGICS.....	15
4.2.1 L'APRENTATGE COOPERATIU.....	15
4.2.2 EL CONTRACTE PEDAGÒGIC	16
4.2.3 LA INVESTIGACIÓ-ACCIÓ (I-A).....	17
4.2.4 LA TUTORIA.....	18
4.2.5 TÈCNiques SOCIOMÈTRiques	19
5 PART PRÀCTICA	20
5.1 ELABORACIÓ DEL PROGRAMA.....	20
5.1.1 EMMARCAMENT.....	20
5.1.2 OBJECTIUS DEL PROGRAMA	21
5.1.2.1 Objectius relacionats amb coneixements i habilitats.....	21
5.1.2.2 Objectius relacionats amb la convivència escolar	22
5.1.3 CONTINGUTS.....	22
5.1.4 METODOLOGIA	23
5.1.5 FASES I ACTIVITATS.....	25
5.1.5.1 Recull de dades inicials.....	26
5.1.5.2 Activitats prèvies	29
5.1.5.3 Sessions d'ajuda mútua.....	35
5.1.5.4 Avaluació del programa d'acció tutorial	37
5.1.5.5 Recull de dades finals.....	37
5.1.5.6 Activitats transversals i puntuals.....	38
5.1.6 RECURSOS	40
5.1.6.1 Recursos personals.....	40
5.1.6.2 Recursos materials.....	41
5.1.6.3 Recursos funcionals	43
5.1.7 AVALUACIÓ	45
5.1.7.1 Avaluació del programa.....	46
5.1.7.2 Avaluació dels resultats del programa.....	46
5.2 IMPLEMENTACIÓ DEL PROGRAMA.....	47

6 AVALUACIÓ I RESULTATS.....	71
6.1 AVALUACIÓ DEL PROGRAMA I LA SEVA IMPLEMENTACIÓ.....	71
6.2 AVALUACIÓ DELS RESULTATS DEL PROGRAMA.....	76
6.3 AVALUACIÓ DELS ALUMNES.....	79
7 PROJECCIÓ I DIFUSIÓ DEL PROGRAMA.....	83
7.1 PROJECCIÓ DEL PROGRAMA.....	83
7.2 DIFUSIÓ DEL PROGRAMA.....	84
7.3 ALTRES APLICACIONS DEL PROGRAMA.....	85
7.3.1 EXPERIÈNCIA A.....	85
7.3.2 EXPERIÈNCIA B.....	89
8 PROPOSTES.....	94
9 CONCLUSIONS.....	98
10 BIBLIOGRAFIA.....	105
10.1 LLIBRES, REVISTES, ARTICLES.....	105
10.2 LLICÈNCIES D'ESTUDIS.....	108
10.3 PÀGINES WEB, PUBLICACIONS ELECTRÒNIQUES I ALTRES.....	108
11 ANNEXOS.....	109
11.1 SOCIOGRAMA.....	109
11.2 MÈTODE DE LES PUNTUACIONS: RÀNKING.....	110
11.3 EXEMPLES DE CONEIXEMENTS I HABILITATS.....	111
11.4 FITXA DE RECULL D'OFERTES I DEMANDES.....	112
11.5 FITXA D'OFERTA PRÈVIA.....	113
11.6 FITXA D'OFERTA DEFINITIVA.....	114
11.7 CONTRACTE D'AJUDA MÚTUA.....	115
11.8 FULL D'AVALUACIÓ DEL CONTRACTE D'AJUDA MÚTUA.....	116
11.9 FULL D'AVALUACIÓ DEL PROGRAMA.....	117
11.10 LLISTAT DE CONEIXEMENTS I HABILITATS OFERTATS.....	118
11.11 LLISTAT DE CONTINGUTS QUE NINGÚ HA OFERTAT.....	119

1 INTRODUCCIÓ

En primer lloc relataré de quina manera va sorgir la idea de portar a terme un projecte de llicència d'estudis que ha donat com a resultat el programa d'acció tutorial: «*APRENTATGE ENTRE PARELLES D'IGUALS – “Pair peer learning”*. *Creació de coneixements i habilitats i millora de la convivència a través de la col·laboració i la cohesió grupal*». Aquesta idea inicial va tenir el seu origen en uns fets concrets ocorreguts el curs 2005-2006, en unes vivències que es van donar el mateix curs, en el producte de la meua experiència com a alumna i com a docent i, sobretot, en les ganes de cercar solucions als petits problemes que es van plantejant quotidianament en el grup-classe.

En la pràctica educativa diària, com a professora i tutora en un IES, es plantegen problemàtiques de difícil resposta i resolució. Molts cops, i principalment a la tutoria, quan es produeixen situacions de conflicte, la pròpia dinàmica quotidiana fa que s'hagin de donar respostes immediates i de manera força intuïtiva, sense que es pugui realitzar una reflexió pausada al voltant de la qüestió ni existeixi un distanciament del tot necessari. Aquesta idea prèvia va esdevenir més òbvia arran d'uns fets concrets d'assetjament escolar (bullying) que es van produir entre alguns alumnes de la meua tutoria a començament del curs 2005-2006. Tot i que el cas es va detectar ràpidament i que es va donar una resposta immediata des del centre, les dificultats a l'hora d'abordar la situació, la sensació d'impotència davant els fets i la solució que s'hi va trobar, que fou el canvi de centre del noi assetjador, em van fer arribar a la conclusió que la millor solució per a aquests problemes d'assetjament i violència escolar havia de ser la prevenció.

A finals de l'any 2005 vaig començar a interessar-me pels els objectius i les activitats del *banc del temps* i els profits que els seus participants n'obtenen a nivell de relacions socials, d'ajuda i de ciutadania.

L'associació d'aquests dos fets em van suggerir la idea de posar en contacte els problemes de relació i convivència entre els alumnes de secundària i els guanys que pot aportar el fet d'intercanviar-se ajuda (*banc del temps*) pel que fa a les relacions socials.

Més encara, quan al maig del 2006 vaig llegir en un article publicat en un mitjà de comunicació² que a l'IES del Mar Menor de San Javier (Múrcia) portaven a terme activitats extraescolars similars al *banc del temps*. En aquest article es valora la integració dels alumnes participants i s'aporta l'exemple molt positiu d'una adolescent nord-africana nouvinguda.

Com a alumna, vaig poder experimentar el projecte "*Tutoring Program*" portat a terme a la Bergen Community College de New Jersey. En aquest programa, un alumne ajudava un altre en qüestions relacionades amb els continguts acadèmics, és a dir, el primer alumne feia de tutor del segon. Aquest programa es portava a terme seguint la tècnica de l'aprenentatge cooperatiu anomenada "*peer tutoring*".

Per altra banda, des dels meus inicis com a docent he intentat que tots els alumnes poguessin obtenir èxits en els seus aprenentatges, que poguessin adquirir coneixements i sentir d'aquesta manera que han aconseguit aprendre. He tingut especial cura amb alumnes amb un rendiment escolar baix o amb necessitats educatives especials per tal de motivar-los i demostrar-los que aprendre és possible. Sempre he cregut que tots poden aportar quelcom, que tots els alumnes tenen uns coneixements i habilitats que poden ensenyar als altres i que el fet de poder explicar-los i ensenyar-los els demostra que també poden assolir nous aprenentatges.

Un últim element, i segurament el principal, és que crec amb fermesa que l'educació, a més a més de transmetre uns continguts de coneixements i habilitats, ha de fer incidència en la transmissió d'actituds i valors. L'educació ha de

---

² *El País*, diumenge 28 de maig de 2006; p. 54/Sociedad.

fomentar l'ajuda entre les persones, la seva col·laboració i la seva relació, i aquests valors s'han d'anar adquirint d'una forma pràctica i vivencial.

La coincidència d'aquests fets i de la reflexió sobre les meves experiències com a alumna i com a mestra van confluïr en la idea de portar a terme un programa amb els alumnes del meu grup-classe que fes possible que tots poguessin aportar els seus coneixements a la resta de companys i, a la vegada, que tots es relacionessin entre ells.

Pel que fa al contingut d'aquesta memòria, s'introdueixen en primer lloc, en els apartats 2 i 3, la finalitat i les hipòtesis del projecte de recerca. L'apartat 4 reuneix un seguit d'aportacions teòriques sobre el marc conceptual i els aspectes metodològics que fonamenten el programa. L'apartat més rellevant és el número 5, anomenat *Part pràctica*, on s'inclou el programa d'acció tutorial (els objectius, els continguts, la metodologia, les activitats, els recursos i l'avaluació), per acabar amb la seva implementació en un grup de 2n d'ESO. Seguidament, es parla de l'avaluació i els resultats obtinguts després de l'aplicació del programa (apartat 6); de la difusió i la projecció del programa, exposant dues experiències que s'han portat a terme (apartat 7) i de les propostes per a la seva millora (apartat 8). Per acabar, s'extreuen les conclusions finals (apartat 9).

2 FINALITAT DEL PROJECTE

En últim terme, aquest projecte pretén la millora de la qualitat educativa i de la tasca docent.

Si es considera que l'educació té com a finalitat última desenvolupar al màxim les capacitats i potencialitats dels alumnes, el propòsit de qualsevol acte educatiu ha de ser fer possible que tots els alumnes assimilïn i integrin el màxim de continguts, tant pel que fa a coneixements i habilitats com pel que fa a actituds i valors.

En aquest sentit, la pretensió d'aquest projecte queda plantejada en el seu títol i, a partir del qual es poden diferenciar dues finalitats:

- **L'augment dels coneixements i les habilitats** dels alumnes (relacionada amb els continguts de saber i saber fer) i
- **La millora de la convivència** (més lligada amb els valors, el saber estar i el saber ser).³

Aquestes dues finalitats, però, són molt globals i massa generals i, per tal de fer una concreció més precisa d'allò que es vol aconseguir amb aquest projecte, cal introduir un seguit d'elements que ajudaran a especificar i determinar de forma més concreta les finalitats del projecte:

- La tasca docent ha de partir del desig que tots els alumnes aprenguin i puguin obtenir èxit a nivell personal (motivació i autoestima), a nivell escolar (aprenentatge de coneixements i d'habilitats) i a nivell social (sentiment de pertinença i relacions socials positives).
- L'aprenentatge cooperatiu afavoreix alhora la col·laboració entre iguals i la cohesió grupal i és per aquest motiu que constitueix una metodologia que fa possibles: la promoció de l'intercanvi de coneixements i habilitats, la millora

---

³ Aquests quatre sabers tenen força similituds amb els quatre pilars de l'educació proposats per Jacques Delors (1996: 75-76): *aprendre a conèixer, aprendre a fer, aprendre a viure junts i aprendre a ser*.

de la motivació, l'augment de l'autoestima, el foment del sentiment de pertinença, la facilitació de les relacions interpersonals, etc. I, en definitiva, suscita una tasca docent més eficaç i eficient i una millora de la qualitat educativa.

En definitiva, la finalitat d'aquest programa és **la creació de coneixements i habilitats i la millora de la convivència mitjançant un programa d'acció tutorial centrat en l'intercanvi dins el marc de l'aprenentatge cooperatiu.**

En el nostre cas concret, aquest programa d'acció tutorial s'aplicarà en el grup-classe de 2n A d'Educació Secundària Obligatòria de l'IES Pompeu Fabra de la ciutat de Badalona.

3 HIPÒTESIS QUE PLANTEJA LA RECERCA

La hipòtesi central d'aquesta recerca és que la utilització de mètodes de col·laboració entre iguals comporta l'augment de la motivació dels alumnes, la millora de la seva autoestima i la potenciació de les seves relacions i vinculacions socials. A més de tot això, també es produeix una millora del seu rendiment escolar –increment dels coneixements i les habilitats dels alumnes– i una millora de la convivència.

En aquest sentit, l'aprenentatge cooperatiu és una metodologia que cal considerar per tal de fer efectiu aquest augment quantitatiu i qualitatiu dels coneixements dels alumnes, les seves habilitats i valors i, a la vegada, incidir positivament en la convivència.

D'aquesta hipòtesi central poden derivar, de forma més concreta, un seguit d'aspectes als quals es pretén donar resposta en aquests treball de recerca:

- L'aportació de coneixements i habilitats entre els alumnes ha de fomentar la millora de les relacions interpersonals, el reconeixement per part de la resta del grup i el sentiment de pertinença.
- La potenciació d'activitats de cooperació ha de crear un clima escolar positiu i promoure la integració i la convivència.
- L'aprenentatge cooperatiu és una metodologia eficaç per a la millora del rendiment escolar.
- Es pot incrementar la motivació i augmentar l'autoestima dels alumnes mitjançant la utilització d'estratègies d'aprenentatge cooperatiu.
- Promovent una millora en les relacions interpersonals i augmentant l'autoestima dels alumnes es poden prevenir conductes que deteriorin la convivència escolar.

4 PART TEÒRICA

En aquest apartat es delimitaran i definiran els continguts teòrics i conceptuals que fonamenten i emmarquen l'estudi.⁴ En primer lloc es realitzarà l'emmarcament científic i tècnic d'aquesta recerca, tot fent la diferenciació de dos aspectes:

- El **marc conceptual** que determina la proposta i aporta els principis que la sustenten.
- Els **aspectes metodològics** que s'utilitzaran en la recerca i en l'aplicació del programa.

En el primer subapartat, *marc conceptual*, es realitzarà una fonamentació des del punt de vista teòric i pràctic dels tres eixos que articulen aquest programa: la creació de coneixements i habilitats, la convivència escolar i l'aprenentatge cooperatiu.

En el segon, *aspectes metodològics*, es tractaran les metodologies i tècniques pedagògiques que s'utilitzaran en la implementació d'aquest programa. Entre altres: l'aprenentatge cooperatiu, el contracte pedagògic, la investigació-acció, la tutoria i tècniques sociomètriques.

4.1 MARC CONCEPTUAL

En relació amb els coneixements científics i tècnics que s'utilitzaran per realitzar l'enquadrament conceptual d'aquesta recerca s'ha de dir que en tot moment han estat a la base del desenvolupament del projecte i han estat els referents per a l'elaboració del programa d'acció tutorial.

Cal assenyalar també que l'elaboració d'aquest apartat ha estat portada a terme mitjançant una revisió bibliogràfica profunda, d'una banda, i de l'altra,

---

⁴ Bisquerra, Rafael (1989): *Métodos de investigación educativa. Guía práctica*. Barcelona: Ediciones Ceac; p.: 21. Latorre, Antonio, del Rincón, Delio i Arnal, Justo (1996): *Bases Metodológicas de la Investigación Educativa*. Barcelona: GR92; p. 52-59.

de l'anàlisi d'experiències directament relacionades amb els aspectes fonamentals que sustenten el marc conceptual de la recerca. En concret, l'emmarcament conceptual d'aquesta recerca se centrarà en els tres eixos següents:

- La creació de coneixements i habilitats.
- La convivència escolar.
- L'aprenentatge cooperatiu.

En les pàgines següents s'ofereix una breu ressenya sobre aquests tres elements conceptuals:

4.1.1 La creació de coneixements i habilitats

Aquest primer element està directament relacionat amb l'aprenentatge i el rendiment escolar. Sobre aquests dos conceptes es poden tenir en compte algunes aportacions:

- Un primer element teòric que es considerarà és la jerarquitització de les necessitats humanes que va realitzar A. Maslow.⁵ Segons aquest psicòleg, hi ha unes necessitats bàsiques (biològiques i de seguretat) que s'han d'assolir per tal de poder satisfer les següents necessitats jeràrquicament superiors (de demanda social d'afecte i pertinença a grups i les necessitats d'estima) per tal d'arribar a la necessitat de les persones de sentir-se autorrealitzades.

En principi i de forma general, es pot partir de la idea que els nostres alumnes tenen satisfetes les necessitats bàsiques. Per altra banda, si s'entén l'educació lligada a la idea de fer efectives les capacitats, de fer possible la millora, de ple desenvolupament de les potencialitats, etc. estariem parlant d'autorealització. Així, per tal d'arribar a aquesta

finalitat educativa, cal que prèviament s'hagin assolit les necessitats de demanda social d'afecte i pertinença a grups i les necessitats d'estima.

En definitiva, segons la teoria proposada per A. Maslow sobre la jerarquització de les necessitats humanes, la cobertura de les necessitats de vinculació i lligams socials i de participació social és un pas previ per tal d'arribar a assolir l'autorealització de les persones.

- La millora de l'autoconcepte dels alumnes i el seu reconeixement per part de la resta del grup pot ajudar a augmentar l'autoestima acadèmica dels alumnes i, d'aquesta forma, es pot prevenir el seu fracàs escolar.⁶

Així, a partir de l'aportació d'allò que pot oferir un alumne a la resta de companys es pot fomentar el seu reconeixement per la resta del grup, el sentiment de pertinença al grup i l'autoestima, tot millorant el seu rendiment escolar.

- Diferents estudis sobre rendiment escolar posen de manifest que la motivació dels alumnes és una de les variables preventives del fracàs escolar amb més pes. Per altra banda, la utilització de l'aprenentatge cooperatiu és una eina per millorar la motivació⁷ i, per tant, amb la utilització de tècniques d'aprenentatge cooperatiu es pot augmentar l'adquisició de coneixements i habilitats, i millorar el rendiment escolar dels alumnes.

---

⁵ Maslow, Abraham H. (1975): *Motivación y personalidad*. Barcelona: Sagitario.

⁶ Díaz-Aguado, Mª José (2003): *Educación intercultural y aprendizaje cooperativo*. Madrid: Pirámide; p. 113.

⁷ Stoll, Louise; Fink, Dean i Earl, Lorna (2004): *Sobre el aprender y el tiempo que requiere. Implicaciones para la escuela*. Barcelona: Octaedro.

4.1.2 Convivència escolar

Un segon nucli científic-tècnic és el relacionat amb la convivència escolar, on es poden incloure conceptes com ara la violència, el bullying, la resolució de conflictes, la mediació, etc.

Entre les diferents aportacions conceptuals sobre aquest aspecte, es poden destacar les següents:

- Si es pren com a punt de partida que l'educació ha de formar a la persona de manera integral, un dels pilars bàsics ha de ser aprendre a viure junts.⁸
- La violència és un obstacle a fi que es realitzi l'aprenentatge. L'absència de violència és una exigència bàsica perquè un centre educatiu sigui eficient.⁹
- Hi ha relació directa entre retard escolar i alumnes agressius, entre fracàs escolar i violència; aquesta també s'associa amb un baix autoconcepte escolar.¹⁰
- L'aula es el context que més influencia sobre el clima del centre i la integració dels alumnes.¹¹
- Els millors programes de resolució de conflictes inclouen un element essencial: la creació de contexts de cooperació. Fomentar la col·laboració entre els alumnes és una mesura preventiva de conductes d'intimidació i assetjament.¹²

---

⁸ Departament d'Ensenyament (2003): *La convivència en els centres docents d'ensenyament secundari. Programa i propostes pedagògiques*. Barcelona: Generalitat de Catalunya; p. 11.

⁹ Edmons, R. (1979): "Some schools work and more can". A *Social Policy*, n° 9(5); p. 25-29.

¹⁰ Serrano, Àngela (ed.) (2006): *Acoso y violencia en la escuela. Cómo detectar, prevenir y resolver el bullying*. Barcelona: Ariel; 172-173.

¹¹ Baerveldt, (1992): "Schools and the prevention of petty crime: search for a missing link" *Journal of Quantitative Criminology*, n° 8; 79-94. Citat per Serrano, Àngela (ed.) (2006): *Acoso y violencia en la escuela. Cómo detectar, prevenir y resolver el bullying*. Barcelona: Ariel; 172-173

¹² Harris, Sandra i Petrie, Garth F. (2006): *El acoso en la escuela. Los agresores, las víctimas i los espectadores*. Barcelona: Paidós; p. 103.

- Una base per assegurar un clima escolar positiu i sense violència és la creació d'entorns educatius que potenciïn les relacions personals.¹³

4.1.3 Aprentatge cooperatiu

Finalment, en relació amb el tercer eix o element, l'aprenentatge cooperatiu, podem destacar les següents aportacions científico-tècniques:

- Les activitats de cooperació poden promoure la integració dels alumnes i la convivència escolar.¹⁴
- La utilització de mètodes d'aprenentatge cooperatiu afavoreix les relacions positives (millora del clima i de la convivència) i augmenta la motivació dels alumnes.¹⁵
- Estudis de Hellen Cowie Gran Bretanya,¹⁶ plantegen la utilització de mètodes de resolució de conflictes com a eines educatives per a la prevenció de la violència. Entre aquestes eines destaca l'ajuda entre iguals (peer support) que s'encabiria dins l'aprenentatge cooperatiu.
- L'aprenentatge cooperatiu i el foment de les relacions d'ajuda entre iguals poden reduir el fracàs escolar.¹⁷
- La tutoria entre iguals és efectiva per a produir millores acadèmiques i socials tant per als alumnes tutors com per als alumnes tutorats.¹⁸
- La tutoria entre iguals (en parella), ajuda a millorar la capacitat d'expressió i a l'assimilació dels continguts, a més a més de motivar els alumnes.¹⁹

---

¹³ Trianes, Mª Victoria i Muñoz, Ángela M^a (1997): "Prevención de la violencia en la escuela: una línea de intervención". A *Revista de Educación*, n° 313; p. 121-142.

¹⁴ Martín, Xus i altres (2003): *Tutoría. Técnicas, recursos y actividades*. Madrid: Alianza ; p. 52.

¹⁵ Rivas, Francisco (1997): *El proceso de Enseñanza/Aprendizaje en la situación educativa*. Barcelona: Ariel; p. 187-188.

¹⁶ Cowie, Hellen (2004): "Violencia en las escuelas inglesas. Estrategias de intervención". A *Aula de Innovación Educativa*, n° 132; p. 57-60.

¹⁷ Harris, Sandra i Petrie, Garth F. (2006): *El acoso en la escuela. Los agresores, las víctimas i los espectadores*. Barcelona: Paidós; p. 103.

¹⁸ Kagan, Spencer (1992): *Cooperative learning*. San Juan Capistrano (California): Kagan Cooperative Learning; p. 3:3.

- Les xarxes naturals de suport faciliten la creació de comunitats d'aprenentatge, millorant el rendiment i la convivència.²⁰
- L'aprenentatge cooperatiu facilita les interaccions entre els alumnes, les quals són un motor per a l'aprenentatge significatiu i el situa com un element metodològic bàsic per a un ensenyament de qualitat.²¹

4.1.4 Conclusions

Un cop feta aquesta breu ressenya dels tres eixos que conformen el marc conceptual de la recerca, es pot concloure:

- L'aprenentatge cooperatiu possibilita la col·laboració entre iguals i estimula la cohesió grupal.
- La utilització de metodologies d'aprenentatge cooperatiu:
  - Promou l'intercanvi de coneixements i habilitats.
  - Millora la motivació dels alumnes.
  - Augmenta l'autoestima dels alumnes.
  - Fomenta el sentiment de pertinença.
  - Facilita les relacions interpersonals.
- L'intercanvi de coneixements, la motivació dels alumnes i la seva autoestima escolar han d'ajudar a la millora del rendiment escolar i a la creació de coneixements i habilitats.
- La millora de les relacions interpersonals i del sentiment de pertinença al grup, ajuda a millorar la convivència.

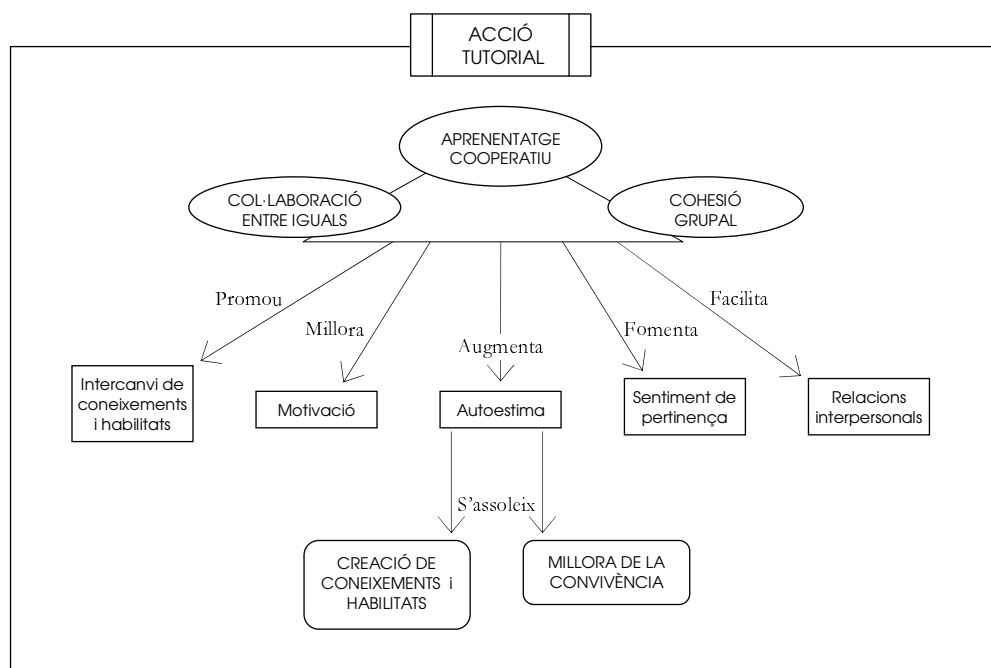
---

¹⁹ Fabra, Mª Lluïsa (1994): *Técnicas de grupo para la cooperación*. Barcelona. CEAC; p. 109.

²⁰ Pujolàs Maset, Pere (2003): *Aprender juntos alumnos diferentes: els equips d'aprenentatge cooperatiu a l'aula*. Barcelona: Eumo; p. 40.

²¹ Monereo Font, Carles i Duran Gisbert, David (2001): *Entramats. Mètodes d'aprenentatge cooperatiu i col·laboratiu*. Barcelona: Edebé; p. 10.

Aquestes conclusions es poden resumir i esquematitzar de la forma següent:

4.2 ASPECTES METODOLÒGICS

El segon bloc de la part teòrica fa referència a les metodologies i tècniques pedagògiques que s'utilitzaran en la implementació del programa.

4.2.1 L'aprenentatge cooperatiu

Una de les característiques bàsiques de l'escola inclusiva és el recolzament als alumnes dins de l'aula ordinària, i algunes de les diverses estratègies metodològiques que s'utilitzen fan referència a les xarxes naturals de recolzament; dins d'aquestes metodologies s'encabiria l'aprenentatge cooperatiu.²²

En aquest programa, s'emprarà una vessant de la metodologia anomenada tutoria entre iguals o tutoria en parella, en anglès "*peer tutoring*", i que es pot considerar com una tècnica que afavoreix l'adquisició de

²² Stainback, Susan i Stainback, William (1999): *Aulas inclusivas*. Madrid: Narcea; p. 25-29.

coneixements per part dels alumnes.²³ S'ha de dir que en la tutoria entre iguals les relacions que s'estableixen entre els alumnes són asimètriques: un alumne porta a terme el rol de tutor i l'altre el de tutorat.

Una altra tècnica de treball cooperatiu que es podria considerar és l'ensenyament recíproc, en aquest cas el grup cooperatiu està format per quatre alumnes amb uns rols i funcions diferenciats i complementaris per tal d'assolir una tasca curricular comuna.²⁴

En el cas concret d'aquest programa s'introduirà una variació significativa envers aquestes dues tècniques d'aprenentatge cooperatiu: es considerarà que el rol dels alumnes que formen les parelles és totalment simètric i no hi ha diferenciació en les funcions a desenvolupar.

Així, es crearan parelles d'alumnes en les quals l'un ensenyarà uns coneixements o habilitats a l'altre i viceversa. Per tant, l'intercanvi i la tutorització serà bidireccional i els dos alumnes portaran a terme rols de tutors i de tutorats alternativament durant la sessió d'ajuda mútua. En definitiva, tots els alumnes del grup-classe transmetran uns continguts que posseeixen a la resta d'alumnes.

4.2.2 El contracte pedagògic

Aquesta tècnica servirà per a formalitzar el compromís d'ajuda mútua entre els alumnes i pot incloure: les necessitats (demandes), els objectius que es pretenen (coneixements i habilitats) i el pla de realització del contracte (condicions: lloc, temps i materials). El contracte partirà del consentiment mutu i l'acceptació lliure dels acords.²⁵ En definitiva, el compromís que s'estableix per part dels dos alumnes que subscriuen el

---

²³ Fabra, Mª Lluïsa (1994): *Técnicas de grupo para la cooperación*. Barcelona. CEAC; p. 108.

²⁴ Monereo Font, Carles i Duran Gisbert, David (2001): *Entramats. Mètodes d'aprenentatge cooperatiu i col·laboratiu*. Barcelona: Edebé; p. 62-65.

²⁵ Martín, Xus i altres (2003): *Tutoría. Técnicas, recursos y actividades*. Madrid: Alianza; p. 103-107.

contracte introdueix la responsabilitat de les dues persones per portar-lo a terme.

4.2.3 La investigació-acció (I-A).

Aquesta metodologia posseeix com a tret definitori i caracteritzador el canvi d'actituds,²⁶ motiu pel qual ens serà de gran ajuda en la implementació del programa.

Com a procés metodològic, la I-A es caracteritza per ser un procés dinàmic i cíclic, que inclouria 4 fases: planificació - acció - observació - reflexió.²⁷ Així doncs, a partir de la planificació realitzada, s'aplica, s'observen els seus resultats i es reflexiona sobre el procés per tal d'introduir les modificacions necessàries i tornar a iniciar el cicle: planificació, acció, observació i reflexió.

Cal dir que en el cas concret d'aquest programa d'acció tutorial, la I-A s'utilitzarà, fonamentalment, en relació amb les activitats en les quals els alumnes realitzen l'intercanvi de coneixements i habilitats. A partir de les observacions de la tutora i la investigadora i de les aportacions dels alumnes en l'avaluació de l'intercanvi i de les sessions d'ajuda mútua es reflexionarà sobre l'adequació d'aquestes activitats i s'introduiran les modificacions necessàries per a millorar-les.

Per altra banda, també s'utilitzarà aquesta metodologia en l'avaluació del programa mateix, per tal de readaptar-lo en funció dels resultats que es vagin obtenint en la seva avaluació.

---

²⁶ Pérez Serrano, Mª Glòria (1990): *Investigación-Acción. Aplicaciones al campo social y educativo*. Madrid: Dykinson; p. 76.

²⁷ Kemmis, S. I McTaggart, R. (1988): *Cómo planificar la Investigación-Acción*. Barcelona: Laertes.

4.2.4 La tutoria

El programa s'implementarà en un grup pilot, concretament, dins l'espai educatiu de la tutoria. Cal dir que a la tutoria es poden impulsar activitats associades amb continguts de valors que són difícils de tractar en altres matèries i esdevé un espai social fonamental a potenciar la convivència i la integració.²⁸

A través de la tutoria hom pot aprendre a desenvolupar uns valors de convivència que d'altra manera serien més complexos de treballar. A través dels espais i moments compartits amb els altres és possible adquirir uns criteris personals de col·laboració, de participació i de compromís emmarcats en l'àmbit de l'educació moral.²⁹

A més a més dels continguts referents a actituds i valors, a través de les relacions que es poden promouen des de la tutoria també es pot incidir en els continguts més relacionats amb coneixements i habilitats i, per tant, en la millora del rendiment acadèmic dels alumnes. Tal com afirma Guitart:³⁰

«Les relacions que la tutoria promou entre l'alumnat poden arribar a incidir de manera decisiva en la consecució de determinades fites educatives i en determinats aspectes del seu desenvolupament cognitiu, afectiu i de socialització. La socialització de la noia o del noi, l'adquisició de competències socials, el control dels impulsos agressius, la relativització dels punts de vista propis, l'increment de les aspiracions i del rendiment acadèmic o les representacions i els significats que construeix l'alumnat, són alguns dels aspectes que hi estan influenciats.»

Finalment cal considerar que l'espai de tutoria és un dels únics en el qual es pot parlar realment d'inclusió. Durant l'hora de tutoria es troben tots els alumnes del grup-classe.³¹

---

²⁸ Martín, Xus i altres (2003): *Tutoria. Técnicas, recursos y actividades*. Madrid: Alianza; p. 52-54 i 145.

²⁹ Pérez Pérez, Mª José (2005-06): *La tutoria inclusiva com a eina de medicació i convivència*. Llicència d'estudis; p. 21.

³⁰ Guitart Aced, R. (2002): *Les actituds en el centre escolar*. Biblioteca de Guix, 129. Barcelona: Graó; p. 50.

³¹ Pérez Pérez, Mª José (2005-06): *La tutoria inclusiva com a eina de medicació i convivència*. Llicència d'estudis; p. 14.

4.2.5 Tècniques sociomètriques

S'utilitzaran dues tècniques: el **sociograma** i el **mètode de les puntuacions o rànking**. La seva utilitat serà esbrinar les relacions existents entre els alumnes del grup classe i conèixer l'acceptació de cada alumne per part de la resta dels alumnes del grup-classe. A més a més, cal dir que l'índex obtingut amb el mètode de les puntuacions –rànking– és el que millor permet copsar els efectes produïts per un programa d'intervenció (com és el nostre cas).³²

---

³² Díaz-Aguado, Mª José (2006): *Del acoso escolar a la cooperación en las aulas*. Madrid: Pearson educación; p. 297-298.

5 PART PRÀCTICA

En la part pràctica d'aquesta memòria es farà referència a l'elaboració del programa d'acció tutorial: «*APRENTATGE ENTRE PARELLES D'IGUALS*», així com de la implementació del mateix en un grup-classe de segon d'ESO de l'IES Pompeu Fabra de Badalona.

5.1 ELABORACIÓ DEL PROGRAMA

Aquest apartat inclourà els diferents elements que s'han considerat per tal d'elaborar el programa d'acció tutorial:

5.1.1 Emmarcament

Com ja s'ha dit anteriorment, aquest programa d'acció tutorial es portarà a terme amb un grup de 2n d'ESO de l'IES Pompeu Fabra de Badalona.

El centre educatiu està situat a Badalona nord, entre els barris de Bufalà i Morera, concretament en la zona del Parc Serentill. En aquesta zona, hi ha un espai en el qual s'ubiquen, a més a més de l'IES Pompeu Fabra, dos centres educatius més: l'IES Isaac Albéniz i l'EA Pau Gargallo.

L'IES Pompeu Fabra és un centre d'educació secundària en el qual s'imparteixen estudis d'ESO (dues línies), Batxillerat (tecnològic, científic, social i humanístic) i Cicles Formatius de grau mitjà i superior: és un centre de referència de les famílies professionals d'automoció, química i metall.

L'IES acull alumnes del barri de Bufalà, Canyadó, Canyet, Casagemes, Centre, Coll i Pujol, Dalt la Vila, Manresà, Montigalà, Morera i Pomar.

Igual que la procedència, el nivell sociocultural de les famílies dels alumnes de l'IES és molt heterogeni. Amb ocupacions diverses (obrers, autònoms, funcionaris, professionals liberals, etc. i una formació que va des

d'estudis primaris a superiors. Cal dir que, en la zona d'influència del centre, hi ha una baixa densitat de població immigrant.

Pel que fa al grup-classe, aquest està format per 29 alumnes que provenen de diferents escoles d'educació primària: Artur Martorell, Lola Anglada, Planas i Casals, Sant Jordi i Salvador Espriu. Hi ha 4 alumnes amb NEE, 4 alumnes que repeteixen curs i 2 alumnes amb un índex elevat d'absentisme escolar.

5.1.2 Objectius del programa

En relació amb els objectius que es pretenen assolir amb aquest programa d'acció tutorial, cal assenyalar que s'ha d'establir una diferenciació en funció dels eixos o elements que s'han esmentat en l'apartat 4.1 Marc conceptual.

Així, d'una banda cal tenir en compte els objectius relacionats amb la creació de coneixements i habilitats, i de l'altra els objectius relacionats amb la convivència escolar.

5.1.2.1 OBJECTIUS RELACIONATS AMB CONEIXEMENTS I HABILITATS

- Millorar els aprenentatges i el rendiment escolar dels alumnes.
- Reconèixer que tothom posseeix coneixements i habilitats que pot transmetre i que són necessaris per a altres.
- Augmentar l'autoestima i l'autoconcepte dels alumnes.
- Incrementar la motivació dels alumnes.
- Intercanviar i crear continguts de coneixements i habilitats entre els alumnes.
- Reflexionar sobre el fet de com es transmeten els coneixements i com s'aprenen.

5.1.2.2 OBJECTIUS RELACIONATS AMB LA CONVIVÈNCIA ESCOLAR

- Afavorir relacions positives entre els alumnes: cooperació, participació, ajuda mútua, compromís i confiança entre iguals.
- Fomentar el reconeixement de tots els alumnes.
- Valorar els actes d'ajudar i de deixar-se ajudar.
- Aprendre a donar i a rebre, a ajudar i a compartir, a escoltar i ésser escoltat.
- Fomentar valors de cooperació i col·laboració.
- Establir i millorar les relacions interpersonals i els lligams socials.
- Afavorir la resolució de conflictes de forma pacífica (mediació espontània).
- Prevenir situacions de violència i bullying
- Reforçar el sentiment de pertinença a l'IES.
- Acomplir amb les responsabilitats adquirides.

5.1.3 Continguts

Pel que fa als continguts, també cal fer una distinció entre els que fan referència als coneixements i habilitats, els relatius a la convivència escolar i aquells que tenen a veure amb la transmissió dels coneixements i habilitats:

- Durant la realització del programa els alumnes aportaran els seus **coneixements i habilitats** a la resta de companys del grup-classe. Aquests continguts seran força variats en funció dels interessos, les motivacions, les necessitats i els coneixements i habilitats previs que cada alumne posseeix.

Cal dir que aquests continguts seran els que determinaran i faran possible els intercanvis de coneixements que portaran a terme els alumnes i, en definitiva, promouran i facilitaran la introducció dels

continguts actitudinals i de valors més directament relacionats amb la convivència escolar.

- Un segon bloc de continguts farà referència a la **convivència** escolar i estarà més relacionat amb els valors i actituds: saber compartir, ajudar els altres, deixar-se ajudar, acceptar la diferència, augmentar el sentiment de pertinença, etc.
- Finalment, en relació amb el **procés de transmissió** i d'intercanvi de coneixements i habilitats que portaran a terme els alumnes, s'han de considerar els continguts referents al fet d'ensenyar i al fet d'aprendre. En una activitat prèvia amb el grup classe s'introduiran unes nocions molt elementals sobre els continguts relacionats amb la transmissió – ensenyar– de coneixements i habilitats.

5.1.4 Metodologia

Tenint presents la finalitat i els objectius que es pretenen assolir amb aquest programa d'acció tutorial, així com els continguts que es treballaran, la metodologia que s'utilitzarà en la seva implementació ha d'estar centrada en els alumnes, tot potenciant la participació, la implicació directa i la seva col·laboració. Serà per tant una metodologia activa i participativa.

Per altra banda, la metodologia ha de considerar que tots els alumnes posseeixen coneixements i habilitats, i que tots els alumnes poden ensenyar aquests continguts als seus companys.

A més a més, en relació amb els continguts que fan referència a la convivència escolar, cal considerar que es treballaran de forma conjunta i integrada amb els continguts de coneixements i habilitats, sense establir-hi diferenciacions ni separacions. D'aquesta forma, es pretén desenvolupar una actuació educativa global on els alumnes transmeten i aprenen coneixements i habilitats i, al mateix temps, posen en acció i evidencien els continguts de valors i actituds relacionats amb la convivència escolar.

Tenint presents totes les consideracions anteriors i com ja s'ha exposat anteriorment, en el desenvolupament del programa s'utilitzarà:

- L'**aprenentatge cooperatiu** com a metodologia bàsica. En concret, una variant de les tècniques anomenades tutoria entre iguals o tutoria en parella –en anglès, *peer tutoring*– i ensenyament recíproc. Es crearan parelles d'alumnes que portaran a terme rols de tutors i de tutorats de forma alternativa, l'un ensenyarà uns coneixements o habilitats a l'altre i viceversa.
- Un altre element metodològic serà el **contracte d'ajuda mútua**. Com ja s'ha dit, aquesta tècnica permetrà la formalització dels intercanvis, ajudarà a refermar el compromís d'ajuda mútua, facilitarà l'avaluació dels intercanvis i potenciarà la responsabilitat dels alumnes que l'han de portar a terme.

Per altra banda, el contracte inclou els elements bàsics a tenir presents en la transmissió dels coneixements i habilitats i, d'aquesta forma, també afavorirà l'aprenentatge dels continguts relacionats amb el fet d'ensenyar.

- La **investigació-acció**. A partir de la planificació realitzada, cal implementar-la, després cal observar els resultats i reflexionar sobre tot el procés per tal d'introduir les modificacions necessàries i tornar a iniciar el cicle d'I-A: planificació, acció, observació i reflexió.

En concret, la I-A s'utilitzarà en les activitats en les quals els alumnes realitzen l'intercanvi de coneixements i habilitats. A partir de les observacions de la tutora i la investigadora, i de les aportacions dels alumnes en l'avaluació de l'intercanvi es reflexionarà sobre l'intercanvi i s'introduiran les modificacions necessàries. També s'utilitzarà la I-A en l'avaluació del programa mateix, per tal de readaptar-lo en funció dels resultats que es vagin obtenint en la seva avaluació.

- La **tutoria** serà l'espai on es desenvoluparà el programa. La tutoria aporta un seguit d'avantatges per treballar activitats relacionades amb continguts de valors i actituds, i també facilita l'encabiment de continguts de coneixements i habilitats extracurriculars que quedarien fora de la resta de matèries. Per altra banda, cal destacar que l'espai de la tutoria és un dels pocs en els quals es troben tots els alumnes del grup-classe, criteri del tot necessari per tal que tots puguin intercanviar amb tots.

Per finalitzar aquest apartat metodològic, cal assenyalar que s'utilitzarà el reforç positiu de les actuacions dels alumnes del grup-classe per tal d'animar-los, motivar-los i encoratjar-los en el seus processos d'aprenentatge. També es donarà un suport molt proper durant la realització de les diferents activitats i es valorarà allò els alumnes que fan i els seus progressos, tot conformant un clima de confiança i creixement.

5.1.5 Fases i activitats

Pel que fa a les activitats que es portaran a terme durant la implementació del programa, aquestes es poden agrupar en 5 fases, en funció de la seva ordenació i funció dins el programa mateix.

- Recull de dades abans de la implementació del programa
- Activitats prèvies a les sessions d'ajuda mútua.
- Sessions d'ajuda mútua.
- Avaluació del programa.
- Recull de dades un cop finalitzat el programa.

Cal dir que hi ha activitats que es portaran a terme en diferents moments del procés de realització del programa d'acció tutorial i que no es poden encabir en una fase concreta com ara la coordinació amb la tutora, i d'altres que tenen un caràcter puntual per exemple la presentació del programa als pares. Aquestes activitats s'inclouran en l'apartat anomenat *Activitats transversals i puntuals*.

Seguidament s'exposaran les fases i activitats que conformen el programa d'acció tutorial de manera més concreta.

5.1.5.1 RECURS DE DADES INICIALS

La finalitat d'aquesta primera fase del programa és obtenir un seguit de dades sobre els alumnes per poder comprovar posteriorment si el programa ha assolit els objectius que han estat proposats, comparant-les amb les dades que es recolliran un cop implementat.

En concret, es recolliran informacions des de diferents vessants. En primer lloc, les dades més quantitatives sobre els alumnes (rendiment acadèmic i faltes de disciplina) i, en segon lloc, informacions de caire més qualitatiu sobre els alumnes i el grup-classe a partir de les informacions recollides per la tutora, pels altres professors i pels alumnes mateixos. Finalment, es realitzarà una contrastació de totes les dades obtingudes.

a) INFORMACIÓ SOBRE ELS ALUMNES

Les informacions que es necessitaran sobre els alumnes per tal de determinar posteriorment la validesa del programa a l'hora d'assolir els objectius marcats faran referència al rendiment escolar i a dades relatives a la convivència escolar.

En relació amb el rendiment escolar dels alumnes, es consideraran les qualificacions obtingudes en el primer trimestre del curs 2006-2007, abans de la implementació d'aquest programa d'acció tutorial.

Pel que fa a la convivència escolar es considerarà la informació de les faltes de disciplina i, concretament, aquelles directament relacionades amb la convivència escolar. El recull també inclourà les dades recollides en relació amb les faltes de disciplina comeses pels alumnes durant el primer trimestre.

A més a més, i preguntant als alumnes directament, es recolliran dades sobre les seves relacions com a grup i sobre les valoracions que cada alumne té de la resta de companys (sociograma i rànking).³³

b) INFORMACIÓ DE LA TUTORA

A més a més d'aquestes dades de caire més quantitatiu (qualificacions i faltes de disciplina), també és interessant poder disposar d'altres informacions de caràcter més qualitatiu sobre els trets que defineixen els alumnes de forma individual i el grup-classe en general en relació amb el rendiment escolar i amb la convivència.

La font primària d'aquesta informació serà la tutora del grup-classe.

En el cas concret de l'aplicació d'aquest programa, la investigadora ha estat la tutora d'aquest grup-classe del curs passat (1r d'ESO, curs 2005-2006), amb la qual cosa es disposa de moltes informacions sobre:

- els alumnes que presenten dificultats relacionades amb el rendiment escolar: resultats acadèmics baixos, dificultats d'aprenentatge, etc.
- els alumnes amb dificultats lligades amb la convivència: relació amb els companys, integració en el grup-classe, problemes derivats de les seves conductes, lideratge, etc.

---

³³ Veure annexos 11.1; p. 6 i 11.2; p. 6.

c) INFORMACIONS DELS PROFESSORS

Una altra font d'informació prèvia és la que poden aportar altres professors del centre educatiu referent al grup-classe, tant a nivell de rendiment com de convivència. Aquesta informació pot servir per a complementar i precisar les dades que la tutora del grup-classe aporti sobre el grup considerat globalment i sobre els alumnes de forma particularitzada.

En concret, les dades inicials que aportaran els professors sobre el grup-classe i els alumnes s'obtidran bàsicament de la reunió d'avaluació del primer trimestre del curs 2006-2007 i de les reunions de l'equip docent de primer cicle d'ESO.

Cal dir que, en aquest cas, molta informació sobre el grup-classe i els alumnes que el conformen ja ha estat compartida entre els professors durant les sessions d'avaluació trimestral i les reunions d'equip docent del curs passat.

d) TRIANGULACIÓ DE LES INFORMACIONS OBTINGUDES

Un cop recollida la informació i les dades des de les diferents fonts considerades, cal fer-ne una contrastació i triangulació per tal d'evidenciar aquelles informacions coincidents i aquelles altres que poden tenir diferències o matisacions.

L'objectiu és trobar aquells elements que identifiquen i caracteritzen el grup-classe i els alumnes, i que poden ser susceptibles de millora. En concret en els dos aspectes sobre els quals incidirà fonamentalment el programa: el rendiment acadèmic i la convivència.

5.1.5.2 ACTIVITATS PRÈVIES

En aquesta fase d'implementació del programa s'inclouen activitats que es porten a terme de forma prèvia a la realització de les sessions d'ajuda mútua.

Aquestes activitats prèvies es desenvoluparan amb tots alumnes del grup-classe i tenen com a objectius:

- Posar-los en antecedents sobre el funcionament del programa.
- Donar a conèixer alguns dels elements a considerar per “ensenyar i aprendre”.
- Recollir informació sobre els seus coneixements i habilitats i els que voldrien aprendre.
- Organitzar la distribució i l'ordenació de les parelles en les diferents sessions d'intercanvi.

a) INFORMACIÓ SOBRE EL PROGRAMA

L'activitat donarà informació bàsica sobre el programa:

- Els alumnes del grup-classe intercanviaran els seus coneixements o habilitats en l'espai de tutoria.
- Aquests intercanvis es realitzaran en parelles d'alumnes; l'un ensenyarà a l'altre i el segon al primer.
- En cada sessió les parelles seran diferents; tots intercanviaran amb tots.

També, se'ls donaran explicacions sobre el procediment que se seguirà en la implementació del programa:

- Explicació i reflexió sobre alguns dels conceptes bàsics dels fets d'ensenyar i d'aprendre.

- Recull dels coneixements i habilitats que cada alumne pot transmetre als seus companys, i dels que ell necessita o li agradaria aprendre (ofertes i demandes). Com a mínim realitzar cal quatre propostes i una d'elles hauria de ser un contingut curricular.
- Formació de parelles d'aprenentatge i determinació de quines necessitats i possibilitats hi ha entre els dos membres que formen la parella. Es confeccionarà el contracte d'ajuda mútua.
- Sessions d'ajuda mútua o d'intercanvi en parelles: l'un ensenyarà a l'altre i a l'inrevés.
- Avaluació de la sessió d'ajuda mútua per parelles.
- Avaluació grupal de com funciona el programa.

b) CONTINGUTS PREVIS SOBRE "ENSENYAR I APRENDRE"

Per tal de portar a terme el programa, els alumnes, a partir dels continguts que introduirà la tutora, hauran de reflexionar sobre l'aprenentatge en els dos nivells en què ells intervindran: el fet d'aprendre i el d'ensenyar. Quines condicions s'han de donar per aconseguir aquests dos objectius?

Seria important que a través de diferents preguntes i consideracions s'arribés a unes conclusions consensuades entre tots sobre les condicions que s'han de donar per aprendre (tenir una necessitat, estar atent, fer preguntes, implicar-se, etc.) i ensenyar (conèixer el tema, poder informar-se i ampliar coneixements, tenir clar els continguts a explicar i ordenar-los de forma coherent, quan i on es farà, material que serà necessari, etc.).

c) EXEMPLES DE CONEIXEMENTS I HABILITATS

Un cop exposada la informació prèvia sobre el programa i haver treballat sobre el fet d'“ensenyar i aprendre”, amb l'objectiu d'aportar referències més específiques i reals, es lliurarà als alumnes un llistat d'exemples sobre els possibles coneixements i habilitats que podrien ensenyar als seus companys, i de continguts que efectivament necessiten o bé els agradaria aprendre.

Aquest recull està confeccionat amb la informació recopilada mitjançant un qüestionari distribuït a tots els alumnes de 1r d'ESO durant el curs 2005-2006.³⁴

d) FITXA DE RECURLL D'OFERTES I DEMANDES

Cada alumne haurà d'omplir una fitxa on identificarà exactament quins temes domina i pot ensenyar als seus companys i quins continguts li interessin aprendre. És a dir, els coneixements i habilitats que creu que pot ensenyar als seus companys i els coneixements i habilitats que voldria aprendre dels seus companys.³⁵

e) LLISTAT DELS CONEIXEMENTS I HABILITATS OFERTATS

Un cop elaborades les fitxes de l'activitat anterior, el tutor confeccionarà un llistat en el qual es recullin totes les ofertes de coneixements i habilitats que els alumnes del grup-classe poden ensenyar a la resta de companys, agrupant els diferents continguts en blocs temàtics.³⁶ Aquest llistat es penjarà a l'aula per tal que tots els alumnes puguin consultar-lo.

---

³⁴ Veure annex 11.3; p. 6.

³⁵ Veure annex 11.4; p. 6.

³⁶ Aquest llistat serà similar al llistat d'exemple de recull d'ofertes i demandes que es presenta en l'activitat prèvia c) i que ha estat inclòs a l'annex 11.3; p. 6.

f) LLISTAT DE CONTINGUTS QUE NINGÚ HA OFERTAT

També es realitzarà un recull dels coneixements i habilitats que els alumnes voldrien aprendre –demandes– i que ningú ha ofertat, amb l'objectiu d'identificar si hi ha algun alumne que conegui aquests continguts i els pogués transmetre a la resta d'alumnes. Aquest llistat pot facilitar que sorgeixin noves ofertes que no havien estat proposades inicialment i, d'aquesta forma, augmentar el nombre de coneixements i habilitats que es poden intercanviar. Aquest llistat també es penjarà a l'aula.

g) FITXA D'OFERTA

L'objectiu d'aquesta activitat és aprofundir en alguns dels temes que es podrien ensenyar als companys i, més concretament, reflexionar sobre la transmissió d'aquests coneixements i habilitats considerant el treball realitzat anteriorment en relació amb els continguts previs sobre “ensenyar i aprendre”.³⁷

Així, cada alumne reflexionarà i confeccionarà una primera fitxa per cada contingut a transmetre, incloent-hi informacions relatives a allò que pot oferir als seus companys: nom de l'alumne, nom del coneixement o habilitat a transmetre, el contingut del qual ensenyarà, en quins moments i espais es podrà fer, com ho farà i el material que serà necessari per fer-ho.³⁸

Un cop realitzades aquestes primeres fitxes d'ofertes, es treballarà en el grup sencer per tal que els alumnes facin les seves aportacions relatives a què, quan, on, com i el material necessari i, a la vegada, comparteixin les seves consideracions i reflexions en relació amb els elements treballats en l'activitat prèvia relacionada amb el fet d'ensenyar i d'aprendre.

---

³⁷ Continguts que s'hauran treballat en l'activitat prèvia b); p. 6.

Posteriorment, es confeccionarà la fitxa d'oferta definitiva tot refent la primera fitxa i incloent les reflexions i aportacions que s'hagin produït durant el debat grupal i que cada alumne consideri necessàries.³⁹

S'aconseguirà, d'aquesta forma, disposar d'un recull de les fitxes de les diferents ofertes sobre coneixements i habilitats que poden ensenyar tots els alumnes del grup-classe.

h) ORGANITZACIÓ PER PARELLES

Una última activitat a realitzar per la investigadora, prèvia a la realització de les sessions d'ajuda mútua, és preveure l'organització dels alumnes del grup-classe en parelles per tal de poder portar a terme els intercanvis.

Cal considerar que tots els alumnes haurien de fer parelles amb tots els seus companys del grup-classe i, alhora, en les sessions d'ajuda mútua tots els alumnes han de treballar en parelles.

Per tant, s'ha de cercar una ordenació del grup-classe en parelles tenint en compte que en cada sessió tots els alumnes han d'estar aparellats i que, en les diferents sessions d'intercanvis, les parelles han de variar per tal que no es repeteixin les parelles.

Prenent com a exemple un grup de 8 alumnes, es formarien 4 parelles en cada intercanvi i el total d'intercanvis seria 7. Una forma lògica (numèrica i de posició) per a fer el desenvolupament dels diferents aparellaments en totes les sessions és la següent:

- Mantenir un alumne fix (el número 8),
- La seva parella en cada sessió serà l'alumne amb el mateix número que la sessió. Així, en les 7 sessions anirà rotant de l'1 al 7 (en negreta).

---

³⁸ Veure annex 11.5; p. 6.

- La resta d'alumnes se situaran en el quadre seguint l'ordenació numèrica a partir del número de la sessió i en sentit invers a les agulles del rellotge (cap a baix, a la dreta i cap a dalt).
- Cal considerar que, en fer l'ordenació, després de l'alumne 7 seguirà l'alumne 1, ja que el 8 és fix.

La següent taula representa gràficament aquest desenvolupament i per cada sessió les parelles resultants serien:

1ª sessió	2ª sessió	3ª sessió	4ª sessió	5ª sessió	6ª sessió	7ª sessió
1 - 8	2 - 8	3 - 8	4 - 8	5 - 8	6 - 8	7 - 8
2 - 7	3 - 1	4 - 2	5 - 3	6 - 4	7 - 5	1 - 6
3 - 6	4 - 7	5 - 1	6 - 2	7 - 3	1 - 4	2 - 5
4 - 5	5 - 6	6 - 7	7 - 1	1 - 2	2 - 3	3 - 4

Aquesta forma d'organització de les parelles seguint una lògica posicional i numèrica facilita que en el cas d'un grup-classe amb un nombre elevat d'alumnes sigui més fàcil poder fer la previsió d'aquesta organització de tots els aparellaments per a totes les sessions d'ajuda mútua.

Un aspecte a tenir present és que si el nombre d'alumnes del grup-classe és imparell hi haurà un alumne que no podrà realitzar l'intercanvi (en no tenir parella per fer-ho), aquest alumne desaparellat hauria de ser rotatiu i portar a terme tasques d'observació mentre la resta de companys desenvolupen els intercanvis.

³⁹ Veure annex 11.6; p. 6.

5.1.5.3 SESSIONS D'AJUDA MÚTUA

En aquest apartat s'inclouran aquelles activitats que es portaran a terme durant les sessions d'intercanvi de coneixements i habilitats entre les parelles d'alumnes: la constitució de les parelles, la confecció del contracte d'ajuda mútua, els moments de transmissió i adquisició dels coneixements i habilitats, l'avaluació de cada intercanvi, la reflexió sobre les sessions i l'avaluació de les sessions d'ajuda mútua.

a) CONSTITUCIÓ DE LES PARELLES

Aquesta activitat consistirà a agrupar els alumnes en parelles seguint la previsió realitzada prèviament .

b) CONTRACTE D'AJUDA MÚTUA

El primer pas de les sessions d'ajuda mútua, un cop formades les parelles d'alumnes que realitzaran l'intercanvi en aquella sessió, és la confecció del contracte d'ajuda mútua.⁴⁰

En aquest contracte, cada alumne de la parella d'alumnes especificarà els pactes a que arribin sobre els continguts que l'un transmetrà a l'altre. També inclouran el moment quan ho faran, el lloc on intercanviaran i els materials que necessitaran. Els dos alumnes el signaran.

c) TRANSMISSIÓ I ADQUISICIÓ DE CONEIXEMENTS I HABILITATS

És l'activitat pròpia de l'intercanvi. Les parelles d'alumnes es transmetran l'un a l'altre els continguts prèviament pactats. Primer un alumne farà de tutor i explicarà allò que el seu company vol aprendre i després l'altre alumne farà de tutor i transmetrà els coneixements i habilitats que interessin al primer.

---

⁴⁰ Veure annex 11.7; p. 6.

d) AVALUACIÓ DE L'INTERCANVI

Un cop finalitzat l'intercanvi, els dos alumnes en faran una avaluació. Es tindran en compte tant els continguts com la resta d'aspectes pactats: lloc, temps i material.

e) AVALUACIÓ DE LES SESSIONS D'AJUDA MÚTUA

Després de les sessions d'intercanvi, se'n farà una avaluació global. Es consideraran les avaluacions particulars que els alumnes han fet dels diferents intercanvis i es reflexionarà sobre els diferents aspectes relacionats amb la seva implementació: continguts, lloc, temps, material, preparació de l'intercanvi i transmissió de coneixements i habilitats.⁴¹

Per acabar aquest apartat cal dir que pel que fa a la previsió de l'organització de les sessions d'ajuda mútua, aquestes es realitzaran durant l'horari de tutoria del grup-classe, 60' en total, i s'hi desenvoluparan les activitats següents (amb els temps de dedicació aproximats):

- Transmissió i adquisició de coneixements i habilitats: es produiran dos intercanvis de 20' cadascun: 40' en total.
- Avaluació de l'intercanvi: 5'.
- Constitució de les parelles i contracte d'ajuda mútua: 15'.

Al capdavant de la sessió es preveu realitzar l'activitat de confecció del contracte per tal d'iniciar l'intercanvi en la propera sessió. L'objectiu és que els alumnes puguin preparar els continguts i els materials que els seran necessaris durant el temps que hi ha entre una sessió i la següent. En aquest marge de temps els alumnes de cada parella també poden

---

⁴¹ Veure annex 11.8; p. 6.

parlar entre ells per acabar d'aclarir aspectes del contracte o d'altres temes que considerin necessaris, facilitant així la seva relació i interacció.

5.1.5.4 AVALUACIÓ DEL PROGRAMA D'ACCIÓ TUTORIAL

Un cop finalitzat el programa, es portarà a terme la seva avaluació. Els alumnes emplenaran el full d'avaluació del programa,⁴² tot indicant allò que els ha agradat més, el que els ha semblat més útil i el que els ha sorprès del programa. També se'ls demanarà que facin aportacions assenyalant com es podria millorar i, finalment, un dibuix que representi el programa.

5.1.5.5 RECULL DE DADES FINALS

En aquesta fase es realitzaran diferents activitats adreçades a obtenir diferents informacions sobre els alumnes un cop desenvolupat el programa, per tal de poder-les contrastar amb les dades que s'han recollit en un inici, i poder comprovar, d'aquesta manera, si el programa ha assolit els objectius que havien estat proposats prèviament.

Per aquest motiu, el recull de dades finals es portarà a terme de la mateixa manera que el recull de dades inicial, però amb la informació referent al tercer trimestre.⁴³ Així, es recolliran informacions des de dos vessants:

- En primer lloc, les dades més quantitatives relatives als alumnes: rendiment acadèmic i faltes de disciplina.
- En segon lloc, dades dels alumnes i del grup-classe de caire més qualitatiu, a partir de la informació de la tutora, dels alumnes mateixos, dels altres professors i de la coordinadora de primer cicle d'ESO.

Finalment, es realitzarà una contrastació de totes les dades obtingudes.

---

⁴² Veure annex 11.9; p. 6.

5.1.5.6 ACTIVITATS TRANSVERSALS I PUNTUALS

En aquest apartat s'inclouen un seguit d'activitats que es portaran a terme en diferents moments del programa i que no es poden encabir en cap de les anteriors fases o activitats que tenen un caràcter puntual.

a) REFLEXIÓ SOBRE LES SESSIONS

Després de les activitats realitzades amb els alumnes, es reflexionarà sobre la sessió i s'extrauran conclusions i propostes de millora a partir de les observacions de la tutora i dels alumnes mateixos i la informació que proporcioni la investigadora.

b) ENTREVISTES AMB LA TUTORA

Es realitzaran diferents entrevistes abans, durant i després de l'execució del programa:

- Abans, per tal d'obtenir informacions sobre els alumnes i el grup, i per tal de transmetre informacions sobre el projecte de recerca i el programa (objectius, continguts, metodologia, activitats i avaluació)
- Durant la implementació del programa amb els alumnes, sobre la coordinació que s'ha de portar a terme amb la tutora en relació amb diferents aspectes de la implementació del programa i l'observació de les sessions, i sobre les activitats directament relacionades amb la tutoria
- Un cop acabada la implementació del programa, per tal d'ajudar a reflexionar sobre els continguts i considerar les seves aportacions a l'hora de realitzar l'avaluació del programa, plantejar els resultats i extreure'n les conclusions.

---

⁴³ Veure apartat 5.1.5.1 Recull de dades inicials; p. 6.

c) REUNIONS AMB LA DIRECTORA I CAP D'ESTUDIS

Es presentarà el projecte i el programa, la seva temporització, i es concretarà la presentació del projecte al Consell Escolar. També es debatrà sobre les característiques del grup classe, principalment sobre els aspectes relacionats amb la convivència i disciplina.

d) REUNIONS AMB LA COORDINADORA DE TUTORS I/O LA COORDINADORA DE PRIMER CICLE D'ESO

La finalitat d'aquestes reunions serà doble:

- Preveure possibles interferències entre les activitats previstes per a la tutoria del grup-classe i l'aplicació del programa.
- Obtenir informacions sobre els resultats de la implementació del programa, principalment aquells relacionats amb el rendiment escolar i la convivència.

e) PRESENTACIÓ DEL PROJECTE ALS PARES

Abans de la seva implementació, s'informarà als pares sobre el projecte de recerca. Això es farà aprofitant la reunió de començament de curs.

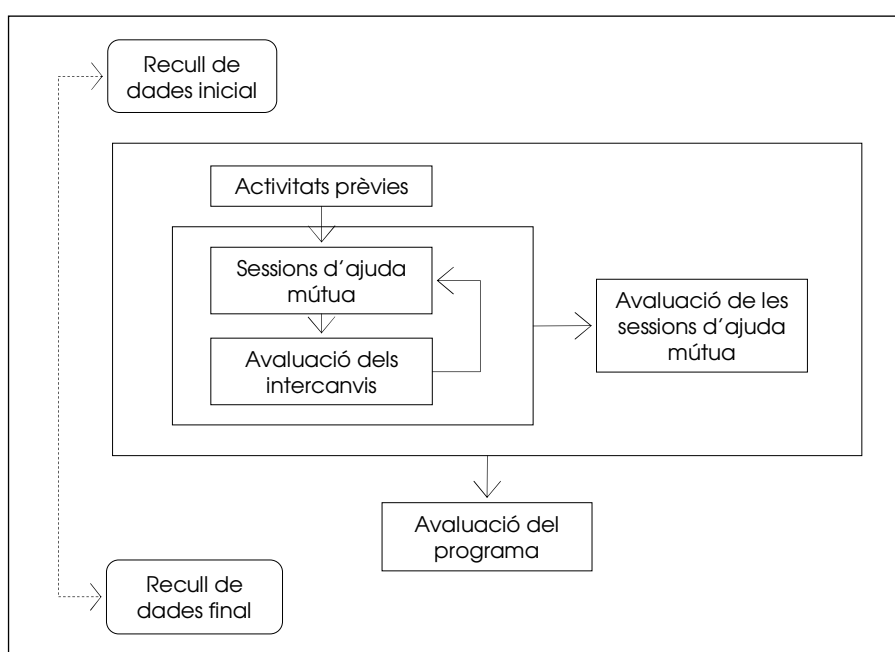
f) ACTIVITATS DE TUTORIA

El programa d'acció tutorial es desenvoluparà en l'espai de tutoria i, per aquest motiu, en el temps de què es disposa s'hauran de realitzar altres activitats que no estan directament relacionades amb el programa, però que cal portar a terme per tal de fer el seguiment tutorial del grup-classe.

g) INFORMACIONS I PREVISIONS

Seràn activitats puntuals que es faràn al final de les sessions d'ajuda mútua, centrades en informacions a transmetre als alumnes i a recordar la previsió de treball: les activitats que han de realitzar, el material que han de portar, etc. en la següent sessió.

L'esquema següent representa i sintetitza les diferents fases de la implementació del programa:

5.1.6 Recursos

El conjunt de recursos que es necessitaran com a suports dels continguts i per a la realització de les diferents activitats del programa es poden organitzar en recursos personals, recursos materials i recursos funcionals.

5.1.6.1 RECURSOS PERSONALS

El principal recurs personal d'aquest programa són els **alumnes** mateixos, ja que seràn ells els que aportaran els coneixements i les habilitats que es transmetran entre ells.

Un altre recurs personal és la **investigadora**, la qual serà la persona encarregada i responsable del desenvolupament del programa: introduir les diferents activitats del programa, aclarir dubtes als alumnes sobre el seu desenvolupament i mantenir l'interès i la motivació dels alumnes.

Finalment també cal fer menció a:

- La **tutora** del grup: donarà suport a la investigadora i desenvoluparà tasques d'observació durant la realització de les diferents activitats.
- La resta de **professors** del grup-classe: podran fer aportacions sobre el rendiment i aspectes relacionats amb la convivència i la disciplina, i alhora informaran en les sessions d'avaluació.

5.1.6.2 RECURSOS MATERIALS

Entre els recursos materials necessaris per a implementar el programa cal diferenciar entre dues categories:

a) INSTAL·LACIONS

En principi, el programa es desenvoluparà dins de l'aula.

A més a més, en funció dels continguts dels intercanvis i dels materials necessaris, les activitats de transmissió i adquisició de coneixements i habilitats incloses en les sessions d'ajuda mútua es podran desenvolupar en el pati o altres espais de l'institut.

b) MATERIALS PEDAGÒGICS

En primer lloc, cada alumne necessitarà una llibreta per prendre anotacions i escriure els seus comentaris sobre les diferents activitats que es portin a terme i, principalment, sobre les sessions d'ajuda mútua.

Per altra banda, en la implementació del programa són necessaris tot un seguit de materials per a portar a terme diferents activitats. Aquests **materials específics** han estat confeccionats per la investigadora.⁴⁴

En relació amb les diferents fases de desenvolupament del programa, aquests materials específics són:

- Recull de dades inicials: Sociograma i Mètode de les puntuacions (rànking).
- Sessions d'ajuda mútua: Exemple de coneixements i habilitats, Fitxa de recull d'ofertes i demandes, Fitxa d'oferta prèvia, Fitxa d'oferta definitiva, Contracte d'ajuda mútua, Full d'avaluació del contracte d'ajuda mútua, Llistat de coneixements i habilitats ofertats i Llistat de continguts que ningú ha ofertat.
- Avaluació del programa: Full d'avaluació del programa.
- Recull de dades finals: Sociograma i Mètode de les puntuacions (rànking).

Finalment, s'ha de considerar que en els intercanvis és possible que els alumnes precisin d'algun **altre tipus de material** per tal d'ensenyar a la seva parella els continguts que han pactat. Aquest material pedagògic, però, no es pot preveure, ja que estarà en funció dels coneixements i habilitats que els alumnes transmetin als seus companys.

---

⁴⁴ Aquests materials estan recollits en els annexos d'aquesta memòria.

5.1.6.3 RECURSOS FUNCIONALS

En relació amb el recursos funcionals es farà menció als aspectes temporals del programa. Cal considerar que, pel que fa als alumnes, el programa es desenvoluparà en l'espai de tutoria: els dilluns i amb una hora de duració.

Els aspectes a tenir en compte en les activitats amb els alumnes són:

- Les activitats prèvies, les sessions d'ajuda mútua i l'avaluació del programa s'iniciaran després de les vacances de Nadal i hauran d'acabar al mes de maig.
- S'ha de tenir en compte que hi ha 4 dilluns que no es podrà realitzar la sessió amb els alumnes: 19 de març (sessió d'avaluació del segon trimestre); 2 i 9 d'abril (vacances de Setmana Santa) i 30 d'abril (festiu, pont de l'1 de maig).
- Pel que fa a les sessions d'ajuda mútua, la previsió és poder realitzar les diferents activitats que suposa la realització d'un intercanvi en una sessió de tutoria: intercanvi (20' per cada alumne), avaluació de l'intercanvi (5'), constitució de les parelles i elaboració del contracte (15'). En un començament, però, es farà en dues sessions per tal que els alumnes puguin anar assimilant la dinàmica.
- Abans d'iniciar les sessions d'ajuda mútua s'ha de preveure la realització de les activitats prèvies amb els alumnes.
- Després de les sessions d'ajuda mútua cal realitzar les diferents activitats relacionades amb l'avaluació de les sessions d'ajuda mútua i del programa.

Per altra banda, hi ha un seguit d'activitats que s'han de portar a terme abans d'iniciar la implementació del programa amb els alumnes: entrevistes amb la tutora, reunions amb la directora i altres professors, presentació del programa als pares, recull inicial de dades, etc. I altres activitats a realitzar un cop finalitzades les sessions d'ajuda mútua: recull de dades finals, avaluació del programa, entrevistes amb la tutora, reunions amb altres professors, etc.

Tenint present aquestes consideracions, la previsió del desenvolupament de les diferents fases i activitats serà la següent:

9-06	Entrevista amb la tutora: presentació del projecte.
9-06	Reunió amb la directora: presentació del projecte.
9-06	Reunió amb la coordinadora de tutors.
10-06	Presentació del projecte als pares (reunió inici curs).
12-06	Recull de dades inicial, sessió d'avaluació del primer trimestre.
1-07	Recull de dades inicial, faltes de disciplina del primer trimestre.
15-1-07	Entrevista amb la tutora, sobre l'inici del programa amb els alumnes.
15-1-07	Reunió amb la directora: presentació del programa.
22-1-07	Recull de dades inicials: sociograma i rànking.
29-1-07	Informació sobre el programa. Continguts previs sobre "ensenyar i aprendre". Exemples de coneixements i habilitats.
5-2-07	Fitxa recull d'ofertes i demandes. Fitxa d'ofertes prèvia.
12-2-07	Llistat de coneixements i habilitats ofertats. Llistat de continguts que ningú ha ofertat. Fitxa d'oferta definitiva.
19-2-07	Constitució de les parelles. Contracte d'ajuda mútua.
26-2-07	Intercanvi entre alumnes. Avaluació de l'intercanvi.
5-3-07	Parelles. Contracte
12-3-07	Intercanvi. Avaluació de l'intercanvi
19-3-07	No hi ha sessió, avaluació segon trimestre.
26-3-07	Parelles. Contracte
2-4-07	Festiu, Setmana Santa
9-4-07	Festiu, Setmana Santa

16-4-07	Intercanvi. Avaluació de l'intercanvi. Parelles. Contracte
23-4-07	Intercanvi. Avaluació de l'intercanvi. Parelles. Contracte
30-4-05	Festiu.
7-5-07	Intercanvi. Avaluació de l'intercanvi.
14-5-07	Avaluació de les sessions d'ajuda mútua amb els alumnes.
21-5-07	Avaluació del programa amb els alumnes.
28-5-07	Recull de dades final: sociograma i rànking.
6-07	Entrevista amb la tutora, avaluació del programa.
6-07	Recull de dades final, sessió d'avaluació del tercer trimestre.
6-07	Recull de dades final, faltes de disciplina del tercer trimestre.

Cal assenyalar que durant la implementació del programa es realitzaran dues activitats que són difícils de temporitzar en una data concreta:

- *Entrevistes amb la tutora.* Amb els objectius de coordinar l'aplicació del programa i reflexionar sobre el funcionament de la seva aplicació. També per tal d'obtenir dades abans i després de la implementació.
- *Reflexió sobre les sessions.* Després de cada sessió que es porti a terme amb els alumnes, amb la informació de la investigadora i les dades aportades a partir de l'observació de la tutora i dels alumnes.

5.1.7 Avaluació

Respecte a l'avaluació del programa d'acció tutorial i de la seva incidència, cal considerar dos eixos o apartats diferenciats:

- Un que tindrà relació directa amb el **programa** en si mateix. En concret, incidirà en l'avaluació de la seva implementació i en les modificacions a introduir a mesura que es valora la seva aplicació. Es pot considerar com una avaluació continua i sumativa del procés d'implementació.

- Un segon apartat avaluatiu que farà referència als **resultats del programa** d'acció tutorial i que tindrà com a finalitat fer una valoració de la utilitat d'aquest programa per arribar a assolir els objectius plantejats. Es pot pensar en una avaluació final relacionada amb els efectes produïts per l'aplicació del programa.

5.1.7.1 AVALUACIÓ DEL PROGRAMA

Un primer eix a considerar en l'avaluació del programa d'acció tutorial és el que ens remet al programa mateix. En aquest apartat avaluatiu es tindran presents les dades de caire més qualitatiu que s'aniran recollint en les diferents activitats d'avaluació i reflexió sobre la implementació del programa incloses en la seva aplicació: avaluació dels intercanvis, avaluació de les sessions d'ajuda mútua, avaluació grupal del programa, coordinació amb el tutor, etc.

En aquest cas, la informació recollida a partir de les aportacions dels alumnes, del grup-classe i de les sessions de coordinació amb la tutora serà de gran utilitat per anar introduint les modificacions necessàries en el programa d'ajuda mútua per tal d'anar-lo adequant a les característiques del grup-classe i per tal d'augmentar la seva eficàcia i eficiència en relació amb els objectius marcats.

5.1.7.2 AVALUACIÓ DELS RESULTATS DEL PROGRAMA

Per altra banda, l'avaluació dels resultats de l'aplicació del programa ens servirà per valorar la incidència del programa d'acció tutorial en relació amb les dues finalitats fonamentals del projecte: rendiment i convivència.

Es realitzarà una comparació de les dades recollides abans de la implementació del programa amb les dades recollides un cop s'ha portat a terme el programa. En aquest sentit, la comparació de les dades sobre les qualificacions dels alumnes, les faltes de disciplina, el sociograma i les

puntuacions del mètode del rànking, abans i després de l'aplicació del programa d'acció tutorial, aportaran informació sobre si es fa evident una millora de les relacions i de la convivència (disminució de les faltes de disciplina i augment en les puntuacions del rànking) i un increment del rendiment acadèmic dels alumnes (millora de les notes).

Fent atenció a les dades més qualitatives, uns altres indicadors sobre els resultats del programa són les informacions que ens aportin la tutora i la resta de professors sobre el canvi en la percepció del grup-classe en relació amb la convivència i al rendiment.

5.2 IMPLEMENTACIÓ DEL PROGRAMA

En aquest apartat es presentarà l'aplicació del programa d'acció tutorial: «*APRENTATGE ENTRE PARELLES D'IGUALS*» en la classe de 2n d'ESO grup A de l'IES Pompeu Fabra de Badalona.

Per tal de fer-ho, se seguirà una ordenació cronològica de les sessions portades a terme i de les diferents activitats que es van realitzar en cada sessió. S'inclouen també altres activitats realitzades durant la implementació:

18-9-06 ENTREVISTA AMB LA TUTORA. Es presenta a la tutora el projecte de recerca que s'implementarà en el seu grup-classe. Se li facilita la informació sobre la base teòrica, objectius i metodologia.

18-9-06 REUNIÓ AMB LA DIRECTORA. Es presenta el projecte i es parla de la temporització. També es planteja que la directora presenti el projecte de recerca al Consell Escolar.

2-10-06 RECALL DE DADES INICIALS. Entrevista amb la tutora del grup-classe per tal d'obtenir informacions en relació amb el rendiment escolar i amb la convivència dels alumnes.

També, es prepara la reunió dels pares.

5-10-06 PRESENTACIÓ DEL PROJECTE ALS PARES. En la reunió anual d'inici de curs amb els pares del grup-classe de 2n A d'ESO la investigadora presenta el projecte de recerca i informa sobre l'aplicació d'un programa d'acció tutorial amb els alumnes del grup-classe.

18-12-06 RECALL DE DADES INICIALS. A la sessió d'avaluació del primer cicle d'ESO es recull la informació referent al rendiment dels alumnes del grup (notes del primer trimestre) i també altres aspectes concrets del grup-classe o d'alumnes individuals relacionats amb la convivència escolar.

15-1-07 RECALL DE DADES INICIALS. Es fa el recull de les faltes de disciplina dels alumnes del grup durant el primer trimestre del curs.

22-1-07 ENTREVISTA AMB LA TUTORA. Es fixa la data d'inici de la implementació amb els alumnes: recull de les dades i la informació sobre el programa.

La temporització prevista s'ha hagut de retardar una setmana.

22-1-07 REUNIÓ AMB LA DIRECTORA I LA CAP D'ESTUDIS. Es parla del grup-classe on s'aplicarà el programa i de les problemàtiques que presenta, principalment relacionats amb la disciplina i la convivència.

La investigadora informa sobre la implementació del programa.

29-1-07 ENTREVISTA AMB LA TUTORA. S'acaben de concretar alguns aspectes relacionats amb la implementació del programa d'acció tutorial.

29-1-07 RECULL DE DADES INICIALS. Al grup-classe de 2n A d'ESO s'administren els qüestionaris per tal d'obtenir les dades relatives al sociograma i les puntuacions del rànking.

5-2-07 ENTREVISTA AMB LA TUTORA. La tutora m'informa de la darrera reunió d'equip docent de primer cicle d'ESO del 31 de gener de 2007.

D'aquesta reunió es desprèn que la primera avaluació dels alumnes no ha estat del tot bona en relació amb el seu rendiment. Pel que fa a la convivència, s'han detectat problemes de comportament, centrats principalment en cinc alumnes: a-1, a-8, a-15, a-21 i a-22.

5-2-07 INFORMACIÓ SOBRE EL PROGRAMA. Es fa la presentació als alumnes del projecte de recerca i del programa d'acció tutorial que es portarà a terme.⁴⁵

INFORMACIONS I PREVISIONS. Se'ls demana que el proper dia cadascú porti una llibreta per tal d'anar anotant el que ells vagin treballant amb el programa.

OBSERVACIÓ DE LA TUTORA. La tutora del grup-classe realitza una observació durant l'activitat anterior.

REFLEXIÓ SOBRE LA SESSIÓ. Després de les activitats d'aquest dia, amb l'observació de la tutora i de la investigadora, es reflexiona sobre la sessió. És destacable que a alguns alumnes els costa centrar-se en l'activitat i estar asseguts i callats.

En la propera sessió s'incidirà amb els alumnes sobre aquests aspectes abans de portar a terme les activitats programades.

5-2-07 REUNIÓ AMB LA COORDINADORA DE TUTORS. Per tal de conèixer el calendari de les activitats a realitzar en la tutoria del grup-classe i preveure possibles interferències amb l'aplicació del programa.

12-2-07 CONTINGUTS PREVIS SOBRE "ENSENYAR I APRENDRE". La investigadora aporta uns continguts mínims sobre el fet d'ensenyar: què, quan, on, com i material necessari. Es realitza un debat grupal. Els costa molt explicar-se i la participació està centrada en uns pocs alumnes.

---

⁴⁵ La majoria dels alumnes del grup tenien coneixement d'aquest programa d'acció tutorial, ja que el curs anterior la investigadora va ser la seva tutora i els va comunicar la possibilitat d'aplicar-lo.

EXEMPLES DE CONEIXEMENTS I HABILITATS. Es presenta un recull dels coneixements i activitats confeccionat amb la informació recopilada mitjançant un qüestionari distribuït a tots els alumnes de 1r d'ESO durant el curs 2005-2006.

FITXA DE RECALL D'OFERTES I DEMANDES. Després d'haver treballat amb els alumnes els exemples de coneixements i habilitats, se'ls demana que omplin una fitxa en la qual han d'annotar els continguts que creuen que poden ensenyar als seus companys i els que voldrien aprendre ells.

FITXA D'OFERTA PRÈVIA. Es presenta la fitxa i es demana que pel proper dia intentin emplenar-la amb els continguts relacionats amb el fet d'“ensenyar i aprendre” que s'han treballat.

OBSERVACIÓ DE LA TUTORA. La tutora del grup-classe realitza una observació durant les activitats anteriors.

REFLEXIÓ SOBRE LA SESSIÓ. Els alumnes han portat el material que se'ls havia encomanat (llibreta específica pel programa). Sembla que quasi tots hi estan interessats, demostren una actitud positiva i es mostren col·laboradors i participatius en totes les activitats, excepte en la relacionada amb els continguts sobre la transmissió, sembla que els costa acabar-ho d'entendre. Han omplert les fitxes d'ofertes i de demandes. El proper dia es recolliran les fitxes d'oferta prèvies.

19-2-07 ENTREVISTA AMB LA TUTORA. La tutora m'informa de la reunió d'equip docent de primer cicle d'ESO del passat 14 de febrer.

Em comenta que davant els problemes de comportament i de disciplina d'alguns alumnes del grup-classe es decideix realitzar un full de seguiment de cadascú d'ells.

Acordem que en la primera part de la sessió de tutoria s'explicarà als alumnes el funcionament dels fulls de seguiment, i després es repartiran.

19-2-07 ACTIVITATS DE TUTORIA. Es parla sobre els fulls de seguiment que s'han lliurat als cinc alumnes del grup-classe amb problemes de comportament. Es recullen els de la setmana anterior i se'ls lliura els fulls de seguiment d'aquesta setmana.

Reflexió sobre la primera avaluació, ja que els resultats no han estat del tot bons. S'incideix principalment en el seu comportament i en les faltes de disciplina.

Es demana als alumnes que en un full assenyalin un objectiu a millorar del seu rendiment i/o comportament, i si s'escau en quina matèria.

LLISTAT DE CONEIXEMENTS I HABILITATS OFERTATS.⁴⁶ Es presenta el recull dels coneixements i habilitats que els alumnes han proposat. En aquesta mateixa activitat es parla amb els alumnes sobre alguns coneixements i habilitats que no queden del tot clars («*Eye to play 3*», nom d'un joc d'ordinador) o de continguts que no són escaients («*Cómo dejar a los novios*», «*Cómo llegar tarde a l'IES*», etc.).

---

⁴⁶ Veure annex 11.10; p. 6.

LLISTAT DE CONTINGUTS QUE NINGÚ HA OFERTAT. Es presenta als alumnes el llistat d'aquells coneixements i habilitats que algun alumne vol aprendre i que cap altre alumne els ha ofertat.⁴⁷

FITXA D'OFERTA PRÈVIA. Hi ha pocs alumnes que l'hagin omplert correctament perquè no acaben d'entendre com fer-ho.

CONTINGUTS PREVIS SOBRE "ENSENYAR I APRENDRE". Davant les dificultats relacionades amb el contingut de la fitxa d'oferta prèvia, es porta a terme un repàs d'aquesta activitat realitzada la sessió anterior. Es torna a incidir en els elements: què s'ha d'ensenyar, quan i on, com fer-ho i el material que els farà falta. Es parteix d'exemples concrets i es complimenta la fitxa a la classe.

OBSERVACIÓ DE LA TUTORA. Aquest dia la tutora no pot assistir a la sessió.

REFLEXIÓ SOBRE LA SESSIÓ. És destacable que als alumnes els ha costat acabar d'entendre els continguts previs referents a "ensenyar i aprendre". No han acabat de portar les fitxes emplenades correctament.

Per altra banda, cal destacar alguns problemes de comportament del grup-classe i s'haurà d'incidir en aquest tema en les properes sessions (cosa que dificultarà seguir amb la planificació i temporització establerta del programa d'acció tutorial).

El proper dia han de portar les fitxes d'oferta prèvia degudament complimentades.

---

⁴⁷ Veure annex 11.11; p 6.

19-2-07 ACTIVITATS DE TUTORIA. Es parla amb els alumnes sobre el comportament del grup en les diferents matèries.

Es recullen els informes de seguiment i es lliuren els nous.

26-2-07 ACTIVITATS DE TUTORIA. Recull dels informes de seguiment i lliurament dels de la setmana en curs.

Es parla amb els alumnes sobre les faltes de disciplina.

FITXA D'OFERTA PRÈVIA. No han tornat a portar-les.

ACTIVITAT COMPLEMENTÀRIA. Es fa una reflexió sobre el programa d'ajuda mútua. Se'ls demana sobre quins objectius pensen que té el programa. Destaquen que el programa servirà per a: «*Compartir*», «*Ensenyar a qui no sap*», «*Fer entendre*», «*Ajudar a algú que vol aprendre*», «*Demostrar a algú el que saps fer*», etc.

OBSERVACIÓ DE LA TUTORIA. La tutora no assisteix a la sessió.

REFLEXIÓ SOBRE LA SESSIÓ. Als alumnes els preocupa la dinàmica del grup-classe i els problemes de comportament que es produeixen. La major part de la sessió se centra en aquests temes, deixant poc temps per al programa.

Es donarà prioritat a la situació i a les necessitats del grup-classe per davant de l'aplicació del programa, tot i ser conscients que això suposarà un endarreriment en la seva posada en marxa.

El proper dia han de reflexionar sobre el què, quan, on, com i material, per tal d'elaborar el full d'oferta definitiu en la propera sessió del programa.

Sembla que els dubtes envers aquests continguts previs sobre “ensenyar i aprendre” són els que estan dificultant que acabin

de complimentar les fitxes d'ofertes. Hi ha la possibilitat de deixar sense acabar aquestes fitxes i començar ja amb les sessions d'ajuda mútua, per tal que a partir de la posada en pràctica de la transmissió de coneixements i habilitats puguin anar clarificant els continguts previs sobre “ensenyar i aprendre”

5-3-07 ACTIVITATS DE TUTORIA. Recull dels informes de seguiment de la setmana anterior i lliurament dels actuals.

FULL D'OFERTA DEFINITIU. A partir de les reflexions que han fet els alumnes es comença a elaborar aquest full durant la sessió. Els costa una mica completar-lo.

CONSTITUCIÓ DE LES PARELLES. S'han realitzat els aparellaments que s'han de portar a terme en la primera sessió d'ajuda mútua. Hi havia 28 alumnes en la sessió, i s'han fet 14 parelles.

CONTRACTE D'AJUDA MÚTUA. Cada parella ha complimentat i signat el contracte incloent els pactes i compromisos sobre què s'ensenyaran l'un a l'altre i quan, on i material que els serà necessari.

INFORMACIONS I PREVISIONS. Se'ls encomana que durant la setmana els components de les diferents parelles vagin parlant sobre els continguts que s'han de transmetre l'un a l'altre. El proper dia es portarà a terme l'intercanvi de coneixements i habilitats i ells han de preparar-lo i recordar-se de portar el material necessari.

OBSERVACIÓ DE LA TUTORA. La tutora no assisteix a la sessió.

REFLEXIÓ SOBRE LA SESSIÓ. En relació amb el full d'oferta, sembla que costa força als alumnes acabar d'escriure els diferents apartats, principalment el què i el com.

Tot i no haver completat aquesta activitat prèvia s'ha començat ja amb les activitats de la següent fase (sessions d'ajuda mútua) per tal de continuar amb la implementació del programa. Portar directament a la pràctica la transmissió de coneixements els pot ajudar a acabar d'entendre els continguts previs sobre "ensenyar i aprendre", que és la major dificultat a l'hora de completar la fitxa d'oferta.

La constitució de les parelles resulta una mica dificultosa perquè no s'ha acabat d'entendre que cada alumne té un número, que s'ha d'associar el número amb el seu nom i, també, que cal canviar el lloc on s'asseuen per formar la parella.

En relació al contracte, hi ha algun alumne que inclou més d'un contingut a ensenyar. Als alumnes amb NEE els ha costat més i els ha resultat difícil decidir el contingut a transmetre i aprendre. La investigadora ha estat donant suport a les parelles d'alumnes i ha ajudat a resoldre les dificultats que s'han anat presentant.

Els alumnes han continuat manifestant la seva preocupació per la dinàmica i el comportament del grup-classe.

El proper dia es realitzarà l'intercanvi de continguts entre les parelles d'alumnes.

12-3-07 ENTREVISTA AMB LA TUTORA. La tutora comunica que hi ha més alumnes amb full de seguiment. El dia 19-3 no serà possible fer les activitats del programa ja que s'ha de fer l'avaluació trimestral amb els alumnes. La investigadora comenta que l'observació de la sessió se centri en un alumne amb rendiment i actitud bons i en un alumne amb baix rendiment i dificultats de comportament.

12-3-07 ACTIVITATS DE TUTORIA. Es recullen els informes de seguiment i se'n donen de nous a vuit alumnes.

TRANSMISSIÓ I ADQUISICIÓ DE CONEIXEMENTS I HABILITATS. Els alumnes seuen segons els aparellaments fets la setmana anterior i comencen a portar a terme l'intercanvi de continguts, en concret 20' un membre de la parella i 20' l'altre.

AVALUACIÓ DE L'INTERCANVI. Els alumnes han respost a les preguntes del qüestionari i la investigadora ha fent incidència en els aspectes de com els ha anat l'intercanvi i si han tingut alguna dificultat.

INFORMACIONS I PREVISIONS. S'informa als alumnes que el proper dilluns hi ha avaluació trimestral i que la propera sessió serà d'aquí a dues setmanes. En aquesta sessió es tornarà a fer l'organització per parelles i els contractes del segon intercanvi.

OBSERVACIÓ DE LA TUTORA. Se centra en dos alumnes. L'alumne amb bon rendiment està molt atent a la investigadora i al seguiment de les activitats de la sessió. L'alumne amb dificultats interromp la sessió 2 vegades. En general, el grup-classe està interessat en les activitats que es realitzen i treballen força.

REFLEXIÓ SOBRE LA SESSIÓ. Les activitats de tutoria prenen força temps al desenvolupament del programa, alhora que la seva realització abans de les activitats planificades dificulten que després els alumnes estiguin centrats.

En aquest sentit, no ha estat possible realitzar la següent organització dels alumnes en parelles ni la confecció del segon contracte d'ajuda mútua, tal com estava previst, i d'aquesta forma començar la propera sessió amb l'intercanvi de coneixements i habilitats. En definitiva, es va endarrerint l'aplicació del programa.

Sobre l'intercanvi, cal dir que els alumnes han estat treballant de forma molt correcta i interessada, transmetent i aprenent els coneixements i habilitats pactats. Cal assenyalar que han faltat dos alumnes que havien signat els contractes i s'ha hagut de constituir una parella amb els alumnes que quedaven sols. Això ha fet que la nova parella hagués de confeccionar el contracte d'ajuda mútua ràpidament en la mateixa sessió.

En relació al contingut de l'intercanvi, a alguns alumnes els ha costat transmetre els continguts d'una forma ordenada i que resultés fàcil d'entendre per a la parella.

En relació amb l'avaluació que fan els alumnes, en general, es planteja que els intercanvis han anat força bé, molts alumnes diuen que han après coses i semblen contents i interessats per l'activitat. Per altra banda, molts alumnes plantegen que els ha faltat temps per realitzar l'intercanvi i en algun cas concret els ha faltat material. També plantegen que s'han de preparar més els continguts a transmetre i la forma de fer-ho.

Aquestes aportacions i reflexions dels alumnes ens indiquen que després de realitzar l'intercanvi estan en millor predisposició per acabar de treballar els continguts previs sobre “ensenyar i aprendre”, i acabar de completar les fitxes d'oferta. Seria interessant que la propera sessió s'iniciés amb aquestes temes, per després organitzar una altra roda de parelles.

26-3-07 ACTIVITATS DE TUTORIA. Es recullen els informes de seguiment i es donen els nous.

Es parla de com ha anat l'avaluació del segon trimestre, ja que la tutora està malalta.

AVALUACIÓ DE L'INTERCANVI. A partir de les aportacions que van fer la darrera sessió en avaluar el primer intercanvi, es reflexiona sobre com ha funcionat.

En general, s'arriba a l'acord que han de preparar millor els continguts dels intercanvis i la manera com els transmetran, han de preveure el temps de què disposen per fer-ho i han de recordar-se de portar el material necessari.

Els alumnes també destaquen que els intercanvis són molt teòrics, perquè l'espai de l'aula determina la metodologia i el material que es pot utilitzar (per exemple: no poden portar un skate a la classe per ensenyar com anar-hi o una bicicleta per reparar una punxada).

FULL D'OFERTA DEFINITIU. A partir d'aquestes reflexions i dels acords presos, els alumnes refan aquests fulls.

INFORMACIONS I PREVISIONS. La propera sessió serà després de Setmana Santa i es tornaran a organitzar les parelles per tal de realitzar el segon intercanvi de coneixements.

OBSERVACIÓ DE LA TUTORA. La tutora està malalta i no assisteix a la sessió.

REFLEXIÓ SOBRE LA SESSIÓ. La programació d'aquest dia no s'ha completat, en part perquè s'han hagut de realitzar activitats de tutoria (fulls de seguiment i reflexió sobre l'avaluació del segon trimestre) i perquè s'han aprofitat els resultats de l'avaluació del primer intercanvi i la reflexió dels alumnes per tal de clarificar aspectes sobre el programa.

Aquesta reflexió sobre la pràctica de la transmissió, ensenyar als companys, també ha donat peu a tornar a incidir en els continguts previs sobre "ensenyar i aprendre" i acabar de confeccionar les fitxes d'ofertes definitives.

16-4-07 ACTIVITATS DE TUTORIA. Recull i lliurament dels fulls de seguiment a nou alumnes.

CONSTITUCIÓ DE LES PARELLES. Es realitzen els aparellaments per tal de portar a terme el segon intercanvi. S'organitzen 13 parelles amb els 26 alumnes assistents (falten 3 alumnes).

CONTRACTE D'AJUDA MÚTUA. Les parelles pacten els continguts que s'ensenyaran l'un a l'altre, els moments en què ho faran, i el material que necessitaran, i ho signen.

La investigadora ajuda algunes parelles, principalment aquelles en què hi ha algun alumne amb NEE.

INFORMACIONS I PREVISIONS. La propera setmana es realitzarà la transmissió i adquisició de coneixements i habilitats entre les parelles d'alumnes, cal pensar en què han d'explicar i no descuidar-se el material necessari.

OBSERVACIÓ DE LA TUTORA. El comportament de tot el grup és molt bo. Els alumnes col·laboren i participen activament; els agrada l'activitat.

REFLEXIÓ SOBRE LA SESSIÓ. En relació amb l'organització de les parelles, la no assistència de 3 alumnes ha fet que s'hagués de reestructurar la previsió feta i organitzar 3 noves parelles.

En l'elaboració del contracte d'ajuda mútua hi ha hagut menys problemes que en el primer, tot i que s'ha de continuar donant suport a alumnes amb NEE.

La previsió que en una sessió es pugui fer, en primer lloc, l'intercanvi (20' per cada alumne que ensenya) i l'organització de les noves parelles i l'elaboració del contracte de l'intercanvi següent (15') encara no s'ha pogut portar a terme. A més a més, les diferents activitats de tutoria ocupen força temps i impossibiliten l'acompliment de la previsió temporal de les sessions d'ajuda mútua.

Es considera la possibilitat que el lliurament dels fulls de seguiment es faci en un altre moment i de forma individual.

16-4-07 ENTREVISTA AMB LA TUTORA. Es comenta la dificultat que suposa per a la implementació del programa haver de realitzar algunes de les activitats de la tutoria en la sessió, concretament la recollida i distribució dels fulls de seguiment. S'acorda que la tutora ho farà en un altre moment i de forma individual.

23-4-07 TRANSMISSIÓ I ADQUISICIÓ DE CONEIXEMENTS I HABILITATS.

Abans de començar la sessió, els alumnes s'asseuen segons els aparellaments que estaven organitzats en la sessió anterior.

Hi ha un alumne que va faltar l'anterior sessió i no té parella; durant la sessió farà l'observació de l'intercanvi.

Els alumnes per parelles comparteixen els continguts indicats en el contracte.

AVALUACIÓ DE L'INTERCANVI. Un cop desenvolupat l'intercanvi es realitza entre les parelles l'avaluació. En general, es remarcable que les parelles treballen durant l'intercanvi, tot i que altres parlen entre ells, principalment els que no han portat el material.

Una parella ha començat l'intercanvi abans, un alumne ha anat a casa d'un altre per fer un pastís.

Hi ha algunes parelles que no han portat el material necessari per realitzar l'intercanvi.

CONSTITUCIÓ DE LES PARELLES. Es realitzen els aparellaments per tal de portar a terme el tercer intercanvi.

La investigadora anota en la pissarra els números aparellats i els alumnes no tenen cap problema per reubicar-se i seure amb el nou company d'intercanvi.

CONTRACTE D'AJUDA MÚTUA. Les parelles pacten els continguts que s'ensenyaran l'un a l'altre, els moments en què ho faran, i el material que necessitaran i ho signen.

En aquest tercer contracte no fa falta que la investigadora doni suport a les parelles.

Mentre es realitza aquesta activitat, hi ha alumnes als quals se'ls acudeixen nous coneixements i habilitats per transmetre als seus companys.

INFORMACIONS I PREVISIONS. Se'ls recorda que han de preparar el que han d'explicar i que no haurien de parlar amb les altres parelles. També se'ls diu que han de portar el material que sigui necessari.

La propera sessió serà després del pont de l'1 de maig, ja que dilluns 2 de maig no és lectiu.

OBSERVACIÓ DE L'ALUMNE. Hi ha alumnes que parlen molt entre ells durant l'intercanvi. N'hi ha d'altres que treballen molt.

OBSERVACIÓ DE LA TUTORA. Els alumnes s'ho prenen amb ganes i treballen. Alguns, que no porten el material o no s'ho han preparat bé, xerren més entre ells i semblen poc centrats en l'activitat. Els costa explicar-se els continguts entre ells.

REFLEXIÓ SOBRE LA SESSIÓ. Els alumnes s'aparellen segons les indicacions de l'última sessió, sense que la investigadora els ho hagi de dir.

En referència a la transmissió i adquisició de continguts, un dels temes que sembla que encara no està prou assentat és el material. Alguns alumnes no porten el que és necessari per a transmetre els seus coneixements i habilitats a la seva parella.

Una altra reflexió és la dificultat d'alguns alumnes per transmetre els continguts a ensenyar: no s'ho han preparat, no s'han organitzat les idees i la transmissió no resulta del tot clara per a l'altre alumne. Els costa explicar bé els coneixements i habilitats que han d'ensenyar.

Les observacions de la tutora i de l'alumne coincideixen en el fet que els alumnes que no porten el material per fer l'intercanvi són els que donen la sensació que perden més el temps, però que la resta de parelles treballa i ho fan motivats.

Pel que fa a la nova ordenació de les parelles, els alumnes no tenen cap dificultat per entendre la dinàmica organitzativa.

Han aparegut nous continguts que els alumnes poden transmetre als seus companys. S'accepta d'incorporar-los a les sessions d'ajuda mútua, ja que és un fet positiu augmentar el llistat de coneixements i habilitats que s'ofereixen i, a més a més, demostra que els alumnes s'estan implicant en el desenvolupament del programa.

Finalment, es valora que en aquesta sessió s'ha pogut portar a terme la totalitat de les activitats que estaven programades: l'intercanvi, la seva avaluació, la constitució de les parelles i la redacció del contracte d'ajuda mútua. A més a més, els alumnes han treballat força i han demostrat estar interessat i motivats pel programa.

7-5-07 TRANSMISSIÓ I ADQUISICIÓ DE CONEIXEMENTS I HABILITATS. Els alumnes es distribueixen sols, segons l'ordenació de les parelles. S'ha d'organitzar una nova parella per l'absència d'alumnes.

Hi ha una gran atenció per part dels alumnes, estan tranquils, no parlen amb altres parelles i no hi ha problemes entre ells. Encara hi ha alguna parella que no ha portat el material.

Alguns dels intercanvis improvisen material a classe per tal de transmetre els continguts. Per exemple: un alumne explica a

un altre com jugar un partit de futbol amb un full i paperets que fan de jugadors.

Un altra parella centra l'intercanvi en la realització de deures escolars.

AVALUACIÓ DE L'INTERCANVI. En general els alumnes comenten que els està anant molt bé, millor que les altres vegades. El programa els agrada i troben divertit de fer els intercanvis.

INFORMACIONS I PREVISIONS. La propera sessió no es farà organització de parelles per realitzar els intercanvis, es farà treball per parelles i posteriorment grupal sobre l'avaluació dels intercanvis.

OBSERVACIÓ DE LA TUTORA. Els alumnes comenten entre ells que cada vegada se saben explicar millor, encara que treballin sobre continguts teòrics. També que veuen l'intercanvi com a una cosa positiva i útil. La tutora observa que la relació entre els alumnes ha millorat.

REFLEXIÓ SOBRE LA SESSIÓ. Dóna la sensació que els alumnes han interioritzat la dinàmica de les sessions d'ajuda mútua: s'asseuen en parelles i comencen a treballar sense que la investigadora els ho hagi de dir; saben què han de fer i no fa falta recordar-los-ho.

També han millorat molt en la forma de treballar, ho fan força callats, relaxats i concentrats en el que estan fent, no parlen amb altres parelles. Ha millorat la relació entre ells. Alguns alumnes miren altres parelles, com treballen i el que fan.

Sobre la transmissió de coneixements i habilitats, tot i que han millorat, encara els costa explicar-se bé. Es nota que no hi ha una bona preparació dels continguts a transmetre: els manca

seleccionar i organitzar les idees, anar comprovant que l'altre alumne els entén correctament, ser coherent, etc. Es podria pensar a incloure alguna activitat relacionada amb la transmissió i la comunicació d'idees.

Els materials continuen essent un dels aspectes que costen més, tot i que els alumnes comencen a cercar alternatives per poder realitzar la transmissió de coneixements.

Respecte a l'avaluació de l'intercanvi que fan els alumnes, ells també diuen que ja comença a funcionar i que els intercanvis surten millor, que els agrada l'activitat, s'ho passen bé i ho troben útil.

Les observacions de la tutora van també en aquest sentit: s'ho passen bé, els és útil i s'ha produït una millora en la relació dels alumnes.

Llàstima que, per manca de temps, hagi de ser l'última sessió d'intercanvi, ja que en aquests moments estan funcionant molt motivats, entenen perfectament el mecanisme d'aparellament i la dinàmica del programa i els agrada, s'ho passen bé mentre aprenen i voldrien continuar fent els intercanvis.

14-5-07 ACTIVITATS DE TUTORIA. Gran part de la sessió està ocupada per informacions i altres activitats directament relacionades amb la matèria de tutoria.

AVALUACIÓ DE LES SESSIONS D'AJUDA MÚTUA. L'activitat es fa en primer lloc reflexionant per parelles sobre les preguntes plantejades per la investigadora. Posteriorment, es fa una posada en comú de les reflexions.

Una parella d'alumnes fa l'observació de l'avaluació dels intercanvis.

En general les parelles d'alumnes treballen sobre el tema a reflexionar i en el debat grupal hi ha força participació dels alumnes.

Molt alumnes plantegen que els manca temps per portar a terme l'intercanvi, que hi ha continguts que no poden acabar d'ensenyar al company. Per contra, també es comenta que hi ha alumnes que preparen poca cosa i acaben molt ràpid.

Sobre la preparació prèvia dels continguts a transmetre, en general manifesten que no es fa de forma adient i que es treballa poc a casa en la preparació. També comenten que hi ha hagut alumnes que no han portat el material necessari per fer la transmissió dels continguts.

Pel que fa al material, si no es porta els intercanvis resulten més avorrits, ja que només es fa l'explicació verbal i teòrica. Si es pogués fer en altres espais, per exemple el pati, seria més divertit i alguns intercanvis es podrien fer millor.

Un alumne planteja que no havia pensat en la possibilitat de fer deures en els intercanvis, i creu que és positiu que es pugui fer, per aprendre o entendre coses.

INFORMACIONS I PREVISIONS. A la propera sessió es realitzarà una avaluació general del programa.

OBSERVACIÓ DELS ALUMNES. Fan un recull escrit de l'avaluació dels intercanvis. Els continguts coincideixen amb els que s'han exposat abans.

OBSERVACIÓ DE LA TUTORA. Coincideix amb el resum de l'avaluació dels intercanvis.

REFLEXIÓ SOBRE LA SESSIÓ. En general, els alumnes han copsat les dificultats que se'ls han plantejat en els intercanvis i que ja s'han anat apuntant en anteriors reflexions sobre les sessions: manca de material, millorar la preparació a casa, transmissions molt teòriques, etc.

També aporten propostes que es poden contemplar per millorar els intercanvis: preparació més acurada, aportació del material necessari, augment del temps disponible i possibilitat d'altres espais on desenvolupar els intercanvis.

21-5-07 AVALUACIÓ DEL PROGRAMA. De forma individual completen el qüestionari d'avaluació del programa.⁴⁸

Els alumnes ho fan molt seriosament, responen a totes les preguntes i aporten força informació sobre el que els ha agradat més, el que els ha semblat més útil, el que els ha sorprès i com es pot millorar el programa.

Se'ls demana fer un dibuix de l'experiència. Aquí cal assenyalar que hi ha alguns alumnes que tenen dificultats per dibuixar i se'ls deixa que expliquin el dibuix que farien.

INFORMACIONS I PREVISIONS. La propera sessió serà la darrera.

OBSERVACIÓ DE LA TUTORA. La tutora no assisteix a la sessió.

REFLEXIÓ SOBRE LA SESSIÓ. Han escrit molt sobre totes quatre preguntes del qüestionari i han aportat idees força suggerents.⁴⁹

---

⁴⁸ Veure annex 11.9; p.6.

En relació al dibuix, no ha estat tant positiu, alguns alumnes no han tingut prou confiança a l'hora de fer-lo i no s'hi han atrevit.

28-5-07 RECULL DE DADES FINALS. S'administren els qüestionaris per tal d'obtenir les dades relatives al sociograma i les puntuacions del rànking.⁵⁰ Els alumnes l'omplen de forma individual. Ho fan molt seriosament.

OBSERVACIÓ DE LA TUTORA. La tutora no assisteix a la sessió.

11-6-07 RECULL DE DADES FINALS. Entrevista amb la tutora, valora positivament l'aplicació del programa i comenta els resultats dels alumnes.

18-6-07 RECULL DE DADES FINALS. En una entrevista amb la tutora, aquesta m'aporta les informacions de la sessió d'avaluació del tercer trimestre del grup: el rendiment dels alumnes (notes del tercer trimestre) ha millorat i, principalment, hi ha hagut una evolució molt positiva en els aspectes relacionats amb la convivència escolar tant d'alumnes individuals com del grup-classe en general.

18-6-07 REUNIÓ AMB LA COORDINADORA DE PRIMER CICLE D'ESO. M'aporta informacions sobre l'evolució del grup-classe des del primer trimestre a el tercer.

---

⁴⁹ El contingut d'aquesta avaluació del programa s'introduirà en l'apartat 6 Avaluació i resultats; p.6.

⁵⁰ Veure annexos 11.1; p. 6 i 11.2; p. 6.

Hi ha hagut una millora substancial a nivell de disciplina i de comportament. Els professors de les matèries han comentat que en darrer trimestre han millorat el seu rendiment i, sobretot, que treballen més a l'aula.

18-6-07 RECULL DE DADES FINALS. Faltes de disciplina dels alumnes del grup durant el tercer trimestre del curs.

6 AVALUACIÓ I RESULTATS

En aquest apartat es consideraran dos eixos diferenciats: l'avaluació del programa i la seva implementació, d'una banda, i l'avaluació dels resultats de la seva aplicació, de l'altra. Per finalitzar, es portarà a terme un recull de l'avaluació realitzada pels alumnes tot fent esment dels objectius a assolir.

6.1 AVALUACIÓ DEL PROGRAMA I LA SEVA IMPLEMENTACIÓ

En primer lloc es valorarà el programa, com a instrument educatiu, per posteriorment avaluar la seva implementació. A partir de les reflexions que s'han anat realitzant sobre les sessions i activitats portades a terme amb els alumnes, es consideraran els aspectes que fan referència als punts que s'inclouen en el programa i els trets o característiques que es deriven de la seva aplicació.

En referència **al programa**, la valoració dels seus diferents elements ha estat força positiva. Tot i això, es poden proposar algunes modificacions per millorar-lo, relacionades amb els recursos i, principalment, amb la temporització d'algunes activitats:

- Pel que fa a l'activitat prèvia a les sessions d'ajuda mútua relacionada amb els *continguts previs sobre "ensenyar i aprendre"*, aquesta ha resultat complexa de realitzar. Als alumnes els ha costat entendre els continguts al voltant de la transmissió, ja que aquests comporten un cert grau d'abstracció de part seva.

Com a estratègia per a la integració per part dels alumnes dels continguts d'aquesta activitat, aquests s'han tornat a introduir un cop els alumnes han portat a terme un primer intercanvi. D'aquesta forma, s'han treballat aquests continguts més teòrics i abstractes a partir de l'experiència

adquirida pels alumnes després de la posada en marxa de la transmissió de coneixements, i el resultat ha estat positiu.

- Els alumnes han tingut alguna dificultat per emplenar correctament la *fitxa d'oferta definitiva*, concretament en els apartats referents al què (continguts a transmetre) i al com (metodologia a utilitzar); possiblement per tractar-se d'uns aspectes menys tangibles que els referents a l'espai i al temps. Aquesta dificultat està molt lligada amb el que s'ha dit al punt anterior, ja que la informació a incloure està directament relacionada amb els continguts previs sobre “ensenyar i aprendre”.

La solució que s'ha donat a aquest problema ha estat que les fitxes d'oferta definitives es poguessin acabar de complimentar un cop iniciades les sessions d'ajuda mútua. Una altra opció factible és anar corregint i adequant aquestes fitxes d'oferta definitives a mesura que es van produint els intercanvis per tal d'incloure nous aspectes que vagin sortint.

- En relació amb la *constitució de les parelles*, cal dir que el primer cop que es va realitzar, als alumnes els va costar d'entendre com ho havien de portar a la pràctica (associar el seu nom amb un número i cercar el company que constituïria la seva parella). A mesura que el programa ha anat avançant, els alumnes han copsat la dinàmica per fer-ho (rotació) i no hi ha hagut cap problema a seguir les consignes per a fer els canvis i organitzar les noves parelles.
- En relació amb els recursos, s'ha de fer esment a l'*espai*, el *temps* i els *materials*. Principalment quan es realitza la transmissió de continguts de caire més manipulatiu i més relacionats amb el saber fer i les habilitats (aprendre a reparar una roda de bicicleta o aprendre a fer un pastís, per exemple), els alumnes es poden trobar que l'espai de l'aula, el temps establert i/o el material necessari suposi una limitació per tal de portar a

terme l'intercanvi amb unes garanties d'èxit elevades. Cal assenyalar, però, que els alumnes que han intercanviat aquests tipus de continguts ho han fet des d'una perspectiva de transmissió més teòrica, potser una mica menys engrescadora, però que també els ha il·lusionat i ha funcionat.

Una via possible per considerar aquestes possibles limitacions temporals, espaials i de materials, és flexibilitzar i ampliar l'aprofitament d'aquests tres recursos implicats: lloc, temps i material. Per exemple poder utilitzar altres aules o el pati de l'IES per realitzar les sessions d'ajuda mútua, ampliar el temps dels intercanvis o permetre que els alumnes portin altres materials.

- De l'observació i la reflexió de les sessions d'intercanvi s'han observat certes dificultats per part d'alguns alumnes relacionades amb la *transmissió dels continguts*: sembla que no s'ho preparen massa, els costa explicar-se bé, els manca seleccionar i organitzar les idees, tenen dificultats amb la coherència, no comproven si l'altre alumne l'entén, les explicacions són molt teòriques, etc.

Per treballar aquestes dificultats, es pot pensar a realitzar alguna modificació en la programació, incloent un nou bloc o eix d'objectius relacionat amb la transmissió dels coneixements i habilitats o amb la comunicació d'informació. També s'haurien d'incloure algunes activitats adreçades a treballar aquests continguts i poder assolir els objectius que es plantegin.

En segon lloc, pel que fa a **la implementació del programa** i els seus resultats, es poden destacar un seguit de trets o característiques que qualificarien el programa:

- Un element distintiu del programa que es pot destacar de les reflexions sobre l'aplicació és la seva *flexibilitat*. Durant la implementació s'ha hagut de modificar la planificació inicial respecte a la temporització de les activitats a portar a terme amb els alumnes en funció de la necessitat de la tutora d'incidir amb els alumnes en temes propis de la tutoria. S'han hagut de realitzar sessions més curtes de les programades, s'han hagut de endarrerir activitats i tallar la seqüència lògica de desenvolupament. Tot i això, el programa s'ha reprès després de posposar algunes activitats programades i aquest fet no ha representat cap dificultat per als alumnes per continuar amb la realització de les activitats i del programa.

Un altre exemple de flexibilitat del programa ha estat l'apuntat anteriorment en referència a la realització de les activitats prèvies (*continguts previs sobre "ensenyar i aprendre"* i *fitxa d'oferta definitiva*). Aquestes activitats estaven temporalitzades abans de les sessions d'ajuda mútua, però s'han acabat de realitzar un cop iniciats els intercanvis entre els alumnes.

- De les reflexions sobre l'aplicació del programa, també es pot destacar la seva *adaptabilitat*, la qual permet ajustar-se fàcilment en cas que es produeixen situacions com l'absència d'algun alumne que formi una parella. Hi cap la possibilitat de formar parelles amb els alumnes que resten sols o també de portar a terme tasques d'observació de la sessió. Els dos fets s'han donat durant la implementació del programa i en els dos casos la seva adaptació ha estat positiva: es van formar parelles que van treballar força (el contracte es va fer en la mateixa sessió) i van poder realitzar l'intercanvi de forma positiva i, per altra banda, les observacions dels alumnes sense parella van ser molt interessants i encertades (coincidents amb les observacions de la tutora).

També relacionat amb l'adaptabilitat del programa cal destacar el fet que durant el desenvolupament de les sessions d'ajuda mútua han aparegut

nous coneixements i habilitats que els alumnes poden transmetre als seus companys. Aquests nous continguts s'han incorporat al llistat de continguts i habilitats ofertats.

- Un altre aspecte caracteritzador a considerar és la *senzillesa* i *facilitat* de l'aplicació del programa. En el segon intercanvi ja es van poder portar a terme totes les activitats programades en una sessió: l'intercanvi, la seva avaluació, la constitució de les parelles per al tercer intercanvi i la redacció del contracte d'ajuda mútua; els alumnes han copsat la dinàmica de les sessions d'ajuda mútua de forma molt ràpida. En la tercera sessió d'intercanvi, els alumnes han assimilat definitivament la dinàmica de les sessions d'ajuda mútua.
- Finalment, la darrera consideració sobre els trets que caracteritzen el programa i la seva aplicació fa referència a la *motivació*. Tant les meves observacions, com les de la tutora i les dels alumnes durant el desenvolupament dels intercanvis entre les parelles coincideixen en que els alumnes han treballat de forma relaxada i concentrada, que els ha agradat el que estaven fent, que s'ho han passat bé en les activitats, etc. Així, el fet de poder transmetre continguts als companys i que els companys te n'ensenyin, suposa una metodologia motivadora per als alumnes participants.

Per tot això, respecte al programa i la seva aplicació, es pot dir que **el programa d'acció tutorial «APRENTATGE ENTRE PARELLES D'IGUALS» és senzill i fàcil de portar a terme i és motivador per als alumnes que hi participen. A més a més, la seva implementació és flexible quant al desenvolupament d'algunes activitats, i adaptable a les diferents situacions i condicions que es presentin.**

6.2 AVALUACIÓ DELS RESULTATS DEL PROGRAMA

El segon aspecte a valorar són els resultats del programa. Per fer-ho, es tindran en compte tant les dades i els resultats més quantitius com altres de caire qualitatiu.

- En relació amb les dades més **quantitatives** cal considerar:
  - *EL RENDIMENT ESCOLAR DELS ALUMNES*. Respecte a la comparació de les qualificacions dels alumnes en el primer trimestre i en el tercer, cal dir que la tendència ha estat una millora en les puntuacions de les diferents matèries, tot i que aquesta relació no es pot considerar del tot significativa.
  - *EL SOCIOGRAMA*. El sociograma realitzat abans de la implementació del programa constata que no hi ha alumnes aïllats. Per tant, es pot afirmar que hi ha relació entre tots els alumnes del grup, tot i que uns alumnes reben més eleccions i altres menys. Les dades del tercer trimestre continuen manifestant aquesta tendència i no aporten cap informació significativa.
  - *EL RÀNKING*. La mitjana de la puntuació de tots els alumnes augmenta una dècima en el tercer trimestre enfront del primer (3,5 i 3,4 respectivament). Tot i aquesta escassa significació, s'apunta una tendència a una major valoració dels companys del grup.

Aquesta tendència es veu corroborada si es considera que un 66% dels alumnes incrementen la puntuació que donen als seus companys després de l'aplicació del programa. I si únicament es tenen en compte els alumnes que han portat a terme els intercanvis, el percentatge d'alumnes que augmenten la valoració dels seus companys se situa per sobre del 87%.

- LES FALTES DE DISCIPLINA. En el primer trimestre hi ha cinc alumnes que han comès set faltes cap als seus companys. En el tercer trimestre només hi ha un alumne que hagi comès una falta d'aquest tipus. Per tant, es pot afirmar que la disminució de faltes de disciplina cap als companys ha estat notable (reducció de quasi el 86%).

Per altra banda, la diferència del total de faltes de disciplina entre el primer i tercer trimestre també s'ha reduït molt significativament.

Considerant aquestes dades, es pot dir que s'apunta una lleu millora en relació amb el rendiment escolar dels alumnes del grup-classe. Respecte a la convivència, es produeix una disminució força significativa de les faltes de disciplina i també hi ha un augment significatiu en la valoració dels companys de la classe després de la implementació del programa.

- Pel que fa a les dades més **qualitatives** dels resultats de l'aplicació del programa es consideraran les valoracions dels alumnes, de la tutora i la sessió d'avaluació del tercer trimestre:

- VALORACIONS DELS ALUMNES.⁵¹ L'avaluació del programa per part dels alumnes és positiva, els agrada, s'ho passen bé i els motiva molt, tot i que també assenyalen que els manca preparar-se els intercanvis i aportar el material que els és necessari.

En relació als resultats, comenten que han après continguts dels seus companys i que s'han relacionat amb alumnes amb els quals abans no ho feien o ho feien de forma superficial.

- VALORACIÓ DE LA TUTORA. La tutora, en l'avaluació del programa, considera que l'experiència ha estat molt positiva en el sentit que els alumnes han demostrat un major interès i motivació pels

---

⁵¹ En l'apartat següent (6.3) es tractarà de forma més extensa l'avaluació del programa que han portat a terme els alumnes.

aprenentatges escolars i, principalment, que els problemes derivats del seu comportament han minvat de forma manifesta.

Tot plegat, es poden destacar com a resultats de l'aplicació del programa que hi ha hagut una millora significativa dels alumnes en els aspectes relacionats amb la convivència i la disciplina i que, també, ha tingut un efecte positiu en relació amb els seus aprenentatges i amb el rendiment escolar.

- **SESSIÓ D'AVAUACIÓ DEL TERCER TRIMESTRE.** La valoració de l'equip docent és que el grup-classe ha millorat a nivell de rendiment escolar, hi ha hagut un augment de les qualificacions dels alumnes en les diferents matèries. El que més destaca, però, és la millora substancial en els aspectes relacionats amb la disciplina i la convivència.

En resum, l'avaluació qualitativa dels resultats obtinguts apunten a que el programa promou que els alumnes estiguin més motivats i interessats en l'aprenentatge escolar i, per tant, es millora el seu rendiment escolar. A més, i de manera molt significativa, incideix positivament en les relacions entre ells i la convivència escolar.

Tenint en compte el que s'ha exposat en relació amb l'avaluació dels resultats de l'aplicació del programa es pot afirmar que hi ha hagut una gran coincidència entre l'avaluació quantitativa i la qualitativa.

En definitiva, els resultats de la implementació del programa d'acció tutorial reflecteixen una certa millora en relació amb el rendiment escolar dels alumnes i, de forma més manifesta, evidencien una repercussió positiva en els aspectes relacionats amb la convivència: relacions entre els alumnes, disciplina, etc.

6.3 AVALUACIÓ DELS ALUMNES

Per finalitzar l'apartat d'avaluació i resultats, es realitzarà un recull de l'avaluació que han portat a terme els alumnes sobre el programa i els seus resultats. S'hi inclouran els seus comentaris, les relacions amb els objectius del programa i l'anàlisi dels dibuixos que van fer per representar l'experiència.

Els **comentaris** que han realitzat els alumnes en l'avaluació del programa es poden agrupar en diferents ítems segons els seus continguts i significacions, considerant la seva relació amb els objectius del programa. La taula següent els recull i inclou les vegades que els manifesten els alumnes i el percentatge respecte al total de comentaris:

ÍTEMS	COMENTARIS	
Valoració dels continguts apresos	39	40,6 %
Autoestima, confiança, poder ensenyar	9	9,4 %
Valoració del procés: ensenyar i aprendre	4	4,2 %
Convivència i millora de les relacions socials	32	33,3 %
Reconeixement dels altres, de la diferència	12	12,5 %

Sobre els resultats del programa, els alumnes han valorat molt els coneixements i les habilitats que han après dels seus companys. A més a més, també fan una apreciació positiva del programa en relació amb la convivència i la millora de les relacions socials.

Si es fa esment als **objectius** que s'han plantejat d'assolir amb aquest programa i es consideren els dos eixos bàsics que han servit per classificar-los, de l'avaluació dels alumnes es poden extreure les aportacions següents:

– Objectius relacionats amb coneixements i habilitats:

- *«Que vaig aprendre els diferents tipus de “comba”» «M’ha agradat fer coses que no sabia fer.» «El més útil és que [...] ara sabem una mica més.» «He après molt, coses que ni sabia que existien.»*
- *«He après coses que m’han ensenyat els companys que jo no tenia ni idea de fer-les.» «Jo hem pensava que un noi o una noia de la meua edat no podria ensenyar-me res [...] ha sigut tot el contrari..»*
- *«... m’ha ajudat a treure’m molt la timidesa.» «Que tu has pogut ajudar a la gent que no sabia coses útils.»*
- *«El que més m’ha sorprès és que és molt divertit.» «Jo creia que aquest joc era una “tonteria” però al cap del temps m’he donat compte que val la pena fer-ho, perquè aprens bastant.» «M’ha sorprès la reacció dels meus companys. D’acord que hem estat infantils com sempre, però també més conscienciats.»*
- *«Quan em van explicar com funcionaven els punts del tennis, al cap d’uns dies hi havia un partit i el meu pare no el va poder veure i jo li vaig explicar.» «Les coses que he après després fora de l’escola les he portat a la pràctica.»*
- *«El que més m’ha agradat d’aquest projecte és que entre els companys ens hem ajudat en coses que no sabíem i ens ho hem explicat mútuament.»*

– Objectius relacionats amb la convivència:

- *«He après a fer coses que jo no sabia amb amics que no eren.» «Ens ha animat a parlar amb companys que abans no parlàvem.» «Que hi ha gent amb la que no hem relaciono i amb aquest treball m’he relacionat amb ells.» «M’ha sorprès i agradat que ens hem relacionat els uns amb els altres, jo no sóc de les persones que així per la cara hem relaciono, i ara amb una companya no hi ha una amistat forta, però parlem, cosa que abans no.»*
- *«Que he pogut conèixer als meus companys i he pogut parlar amb companys que no havia parlat des de que va començar l’institut.» «... fa que hagi més bon*

rotllo entre els companys i companyes que no ens parlem tant, ja que molts tenen grups d'amics i sempre estan junts [...] aquest experiment ha servit per conèixer nous companys.»

- *«... et fa relacionar amb companys que no havies parlat mai o que no et cauen molt bé [...] amb una nena que no tenia confiança després de posar-nos juntes quedem a vegades.» «... mentre m'ensenyaven m'he fet amic del que m'ensenyava.»*
- *«La facilitat que tenen els companys per explicar el que ensenyen.» «M'ha sorprès que hi ha gent que sap coses que no sembla que les sàpiguen.» «M'ha sorprès que sabien fer coses que jo mai havia vist o havia fet.» «... les capacitats que tenen els companys i que jo no m'ho imaginava.»*
- *«A part de saber explicar a un altre company o companya alguna cosa que no sabia, m'ha agradat sobretot el companyerisme.» «Que ens relacionéssim moltíssim amb aquest projecte i sobretot que ens ajudéssim uns als altres.»*
- *«El que m'ha semblat més útil és que tots intercanviem idees i opinions, perquè així ens coneixem més i podem adonar-nos de l'opinió dels altres companys.»*
- *«Que sortís bé, que no ens barallessim...» «M'ha sorprès que he millorat molt en aquesta classe, que ara em comporto més i no dic "tonteries".»*

En definitiva, en la valoració sobre el programa, els alumnes consideren que l'aplicació del programa ha tingut resultats favorables en els dos eixos que el fonamenten: l'aprenentatge de continguts i la millora de la convivència.

En concret, amb el programa s'ha aconseguit: millorar els aprenentatges, reconèixer que tothom posseeix uns continguts i els pot transmetre, augmentar l'autoestima, incrementar la motivació, intercanviar i crear continguts, reflexionar sobre el procés de transmissió, afavorir les relacions entre els alumnes, establir i millorar els vincles socials, fomentar el

reconeixement de tots, prevenir situacions de violència, millorar el comportament i la disciplina.

Les **il·lustracions** que fan els alumnes en l'avaluació per tal de representar el programa contenen principalment dibuixos de l'intercanvi: dos alumnes treballant, la classe agrupada en parelles, escenes explícites de convivència, etc. Únicament hi ha un alumne que representa exclusivament els continguts transmesos, sense cap figura humana.

Així, els alumnes reflecteixen en els seus dibuixos que el programa incideix fonamentalment en els aspectes relatius a la convivència i en l'acció de transmetre els continguts: relacionar-se i aprendre.

Tenint en compte les diferents aportacions que han fet els alumnes en avaluar el programa (comentaris i il·lustracions), en primer lloc, cal dir que hi ha una coincidència molt clara amb les dades quantitatives (qualificacions, rànking i faltes de disciplina) i qualitatives (valoració de la tutora i la d'altres professors del grup-classe).

Pel que fa a la valoració dels alumnes, es pot concloure que **el programa «APRENTATGE ENTRE PARELLES D'IGUALS» té una incidència positiva tant en els aspectes relacionals i de convivència, com en l'aprenentatge de coneixements i habilitats.**

7 PROJECCIÓ I DIFUSIÓ DEL PROGRAMA

7.1 PROJECCIÓ DEL PROGRAMA

Pel que fa a la projecció del programa d'acció tutorial cal dir que ha estat dissenyat i aplicat en un grup d'alumnes de 2n. d'ESO de l'IES Pompeu Fabra de Badalona. Tot i aquesta especificitat, el programa es pot portar a terme amb altres grups, tot realitzant les modificacions necessàries per tal d'adaptar-les a les característiques i necessitats dels alumnes o les persones a les quals es pot adreçar, al context d'aplicació i als coneixements i habilitats que es posin en joc. Es pot pensar, entre moltes altres possibilitats, en l'aplicació:

- Amb alumnes:
  - Del mateix grup-classe, però en altres matèries.
  - D'altres grup-classe de l'IES, tant en tutoria com en altres matèries.
  - De diferents grup-classe, com ara un programa intergrup: els grups d'un mateix curs, en tot un cicle de l'ESO, entre tots els alumnes de l'ESO i/o batxillerat.
  - D'un altre centre educatiu. Considerant les diferents possibilitats: tutoria, altres matèries, intergrup, etc.
  - De diferents centres educatius. Contemplant intercanvis d'ajuda mútua entre els alumnes i professors entre centres d'un mateix nivell educatiu o de diferents nivells (IES i CEIP; IES i escoles d'adults, etc.).
- Amb les mares i els pares dels alumnes:
  - D'un mateix grup-classe.
  - De diferents grups classe.
  - De diferents centres educatius.

- Amb el professorat:
  - D'un mateix nivell.
  - D'un mateix centre educatiu.
  - De diferents centres educatius.
- Amb la comunitat educativa:
  - Del barri del centre educatiu.
  - De diferents barris o tota una població.
  - De diferents poblacions.
- Amb grups intergeneracionals:
  - Alumnes de primària o secundària amb les mares i pares.
  - Alumnes de primària o secundària amb gent gran.

A més a més d'aquesta projecció amb diferents grups de persones, també es pot considerar la projecció temporal del programa. Així, un mateix grup d'alumnes, pares, professors, etc. pot continuar aplicant el programa al llarg de diferents cursos.

7.2 DIFUSIÓ DEL PROGRAMA

En relació amb la difusió que s'ha realitzat del programa d'acció tutorial: «*APRENTATGE ENTRE PARELLES D'IGUALS*», cal destacar:

- La difusió del programa s'ha portat a terme entre professors d'educació secundària coneguts per la investigadora.

Arrel d'aquests contactes, el programa es va començar a portar a terme per un professor, a títol individual, el curs 2006-2007 en un grup de 1r d'ESO (i continua amb la seva aplicació aquest curs amb el mateix grup que cursa 2n d'ESO).

Una segona experiència, que s'ha iniciat aquest curs, s'està implementant en un grup de primer d'ESO a l'Escola Sant Felip Neri de Barcelona.

- A l'IES Pompeu Fabra de Badalona, durant aquest curs es portarà a terme el programa en els dos grups de 1r. d'ESO a partir del segon trimestre.

A més a més, s'està valorant, amb les modificacions necessàries, la seva aplicació amb les mares i els pares dels alumnes d'aquest nivell.

- Per altra banda, aquest projecte es va presentar en un Seminari d'Intermon Oxfam "*Educar para la ciudadanía global*", realitzat els dies 1, 2 i 3 de novembre de 2007 a Madrid.⁵²

El programa va tenir una bona acollida entre els participants del taller de "*Bones pràctiques*" i alguns dels docents que hi van assistir es van interessar per la seva aplicació.

7.3 ALTRES APLICACIONS DEL PROGRAMA

Seguidament, es presentaran els resultats obtinguts i la valoració de les dues experiències d'aplicació del programa en altres centres d'educació secundària. Per fer-ho es tindran en compte l'avaluació del professor que ha aplicat el programa i la dels alumnes, així com les propostes de millora del programa que han aportat. En el cas de la segona experiència, a més es consideraran les aportacions realitzades per tres mares d'alumnes.

7.3.1 Experiència A

Durant el segon i tercer trimestre del curs 2005-2006, el tutor d'un grup de 1r d'ESO va aplicar, a nivell individual, aquest programa d'acció tutorial.

---

⁵² Aquesta presentació la va realitzar Marga Florensa, professora que està aplicant el programa en un grup de primer d'ESO a l'Escola Sant Felip Neri de Barcelona.

De la valoració que realitza el **tutor** sobre el programa es pot destacar:

- «... ajuda molt a treballar [...] els valors ètics i de desenvolupament personal fonamentals: com ara l'assertivitat, el diàleg, l'autoestima, la confiança, etc.»
- «Destaca la satisfacció que alguns alumnes sentien en haver pogut ensenyar alguna cosa a algú. O el fet que abans no s'haguessin cregut capaços.»
- «És una activitat diferent a les que normalment es porten a terme i això els motiva.»
- «A més dels continguts es comparteixen estratègies de transmissió i habilitats comunicatives.»
- «... impulsa als alumnes a descobrir nous companys, a veure'ls d'una altra manera...» «Reforça els llaços de relació interns del grup-classe, crea nous vincles afectius...»
- «... és una eina integradora i socialitzadora, crea vincles.» «...possibilita la integració dels nois més desencantats acadèmicament, engrescant-los i fent-los sentir útils. Es dona una oportunitat als alumnes amb dificultats»
- «La realització del contracte, sigui verbal o per escrit, ajuda a treballar la responsabilitat dels alumnes, d'acomplir amb els compromisos adquirits.»
- «L'aplicació del programa és flexible.»

Els **alumnes** participants també han realitzat l'avaluació del programa.

Els comentaris que realitzen es poden agrupar en diferents ítems:

ÍTEMS	COMENTARIS	
Valoració dels continguts apresos	30	45,5 %
Autoestima, confiança, poder ensenyar	9	13,6 %
Valoració del procés: ensenyar i aprendre	2	3,0 %
Convivència i millora de les relacions socials	9	13,6 %
Reconeixement dels altres, de la diferència	16	24,2 %

En relació amb els objectius del programa, es consideraran dos eixos per presentar l'avaluació dels alumnes. Les aportacions que es poden destacar són les següents:

– Objectius relacionats amb coneixements i habilitats:

- *«M'ha ajudat a estudiar i ara ser fer esquemes i se'm queda millor.»*
«Aprendre coses que no sabia o no sabia fer.» *«Que alguna cosa que m'han ensenyat m'ha servit molt.»* *«Que si agafes la raqueta des de baix pegues més fort i més bé.»*
- *«Que em pot ensenyar un company qualsevol i molt bé.»* *«M'ha sorprès que hi hagi gent que t'ho explica molt bé.»*
- *«M'ha semblat útil com explicar-me amb el company. I que el company m'ha entès.»* *«M'ha semblat útil que l'altra gent pot confiar en mi per ensenyar-li coses que no sap fer.»* *«M'ha agradat ensenyar jo. M'ha semblat una experiència molt bona. Crec que me n'he sortit molt bé.»*
- *«Lo divertit que pot arribar a ser i lo que pots arribar a aprendre o ajudar a la gent.»* *«M'ha agradat poder ensenyar coses a altres persones.»* *«Que pensava que no m'ho passaria bé, però al final m'ho he passat molt bé.»*
«Que he après coses interessant i m'ha divertit molt, ha estat una experiència molt entretinguda»
- *«... aprendre coses que no sabia fer i també m'ha agradat ensenyar a alguna persona alguna cosa que no sabia fer.»* *«Saber que amb altra gent es poden aprendre més coses que sol.»* *«La imaginació de la gent quan ens han ensenyat les activitats.»*

– Objectius relacionats amb la convivència:

- *«Que m'he ajuntat amb una persona que no em parlava molt i ara ja parlo més amb ella.»* *«Que la mare de la persona a la que jo li ensenyava a patinar en línia em va dir que també volia que li ensenyés a ella.»*

- *«Que tots hem pogut provar noves experiències i ens ho hem passat molt bé amb els companys.»*
- *«... i jo també puc confiar amb ells [companys] perquè m'ensenyin a fer coses.» «Que tothom podia ensenyar alguna cosa. Tothom ha après i tothom a ensenyat alguna cosa.» «Al qui he ensenyat ha après molt ràpid i molt bé.» «M'ha sorprès molt que tothom sigues bo en alguna cosa.»*

Per tant, de les valoracions que fan el professor i els alumnes que han participat en aquesta experiència es desprèn que amb la implementació del programa s'han assolit objectius relacionats amb coneixements i habilitats (millorar els aprenentatges, reconèixer que tothom posseeix i pot transmetre continguts, augmentar l'autoestima i l'autoconcepte, incrementar la motivació, intercanviar i crear continguts i reflexionar sobre la transmissió) i objectius relatius a la convivència (afavorir relacions entre els alumnes, fomentar el reconeixement de tots els alumnes, establir i millorar els lligams socials i acomplir amb les responsabilitats adquirides).

A més, la valoració del tutor destaca altres punts relacionats amb els objectius (compartir estratègies de comunicació i habilitats comunicatives) i amb la implementació del programa (la seva aplicació és flexible, és una eina integradora i socialitzadora).

Pel que fa a la possibilitat de **millorar el programa**:

- El professor que va implementar el programa planteja que s'hauria de trobar un equilibri en relació a les hores que s'hi dediquen, ja que si s'hi dedica un excés de temps, es podria caure en una sensació de repetició, de monotonia, i portar a l'avorriment i la desmotivació dels alumnes.

- Els alumnes consideren que millorarien el programa fent que es dediqués més temps o més dies a portar a terme els intercanvis, tot i que també hi ha alumnes que diuen que ja està bé.

7.3.2 Experiència B

Des de l'inici del curs 2007-2008 s'està implementant aquest programa en un centre d'educació secundària concertat i d'una sola línia: Escola Sant Felip Neri de Barcelona. Concretament, amb el grup de 1r. d'ESO.

De la valoració que realitza la **tutora** sobre el programa es pot destacar:

- *«El projecte pot ajudar a millorar l'autoestima dels alumnes.»*
- *«Els alumnes amb baix rendiment els agrada, se senten motivats.»*
- *«Portar material per transmetre els continguts els motiva.»*
- *«... el més útil és que facilita la relació entre companys/es, encara que la majoria ja fa anys que es coneixen, molts cops han perdut el contacte.»*
- *«A les estones d'esbarjo els alumnes apliquen habilitats que han après en els intercanvis. Certes activitats agrupen alumnes que abans no es relacionaven»*
- *«Aquest projecte permet conèixer als alumnes d'una forma diferent i l'aproximació que pots fer cap a ells.» «Descobreixes els alumnes, tens altres temes de que parlar amb ells.»*
- *«És fàcil d'aplicar.»*

Els **alumnes** participants també han realitzat l'avaluació del programa. Els comentaris que realitzen es poden agrupar en diferents ítems:

ÍTEMS	COMENTARIS	
Valoració dels continguts apresos	37	51,4 %
Autoestima, confiança, poder ensenyar	6	8,3 %
Valoració del procés: ensenyar i aprendre	10	13,9 %
Convivència i millora de les relacions socials	10	13,9 %
Reconeixement dels altres, de la diferència	9	12,5 %

En relació amb els objectius del programa, es consideraran dos eixos per presentar l'avaluació dels alumnes. Les aportacions que es poden destacar són les següents:

– Objectius relacionats amb coneixements i habilitats:

- *«He après matemàtiques, a fer maquetes i a fer llangardaixos amb boletes.»
«M'ha agradat aprendre coses noves...»*
- *«M'agrada veure la il·lusió de la gent quan t'explica el que t'ha d'explicar...»*
- *«... les opcions a triar, que tenim per escollir.» «.. la quantitat de coses que sabia i els meus companys no.» «M'ha agradat ensenyar, m'ha semblat divertit.» «... que l'altra gent pot confiar en mi per ensenyar-li coses que no sap fer.» «Veure que sé alguna cosa que els demés no saben.»*
- *«... veus que hi ha coses a les que t'agafa interès simplement per l'interès del que t'ho explica.» «M'ha semblat útil tot i ha sigut molt divertit, no hi ha hagut cap dia que no hagi après res.» «... no m'imaginava que podia ser divertida la història d'aquesta manera.» «La manera d'ensenyar coses no curriculars i també coneixements ha sigut divertit.»*
- *«... la manera d'aprendre, perquè no sempre és explicat, sinó que ho pots posar a prova.» «M'ha semblat útil el fet d'aprendre de l'altre i que l'altre aprengui de tu.» «M'ha agradat la manera d'aprendre, ensenyant i aprenent al mateix temps.» «... que l'altre gent pugui aprendre del que m'agrada a mi i també que jo ensenyi el que se'm dona bé.»*

- Objectius relacionats amb la convivència:
  - *«M'ha agradat que haguem d'estar amb una persona una hora, perquè així ens coneixem més.» «M'ha sorprès com relacionar-se d'una manera diferent.»*
  - *«... m'he entès molt bé amb gent que no em queia gaire bé.» «... que parles o coneixes a gent a la que mai pensaries parlar.»*
  - *«Compartir moments amb els companys.» «El més útil ha estat el companyerisme.» «M'he fet més amic d'alguns companys.»*
  - *«... la quantitat de coses que no sabia i els meus companys si.» «Veure que tothom sap fer coses diferents.» «Totes les coses que saben cada nen de la classe.»*

En aquesta experiència la investigadora s'ha entrevistat amb 3 mares d'alumnes del grup. De la valoració que aquestes ha fet sobre el programa destaca:

- *«M'agrada la idea que la meva filla pugui ensenyar el que ella creu que sap fer bé.» «La diversitat d'ensenyaments que això pot crear, a partir del programa es poden aprendre altres conceptes.»*
- *«Han d'investigar pel seu compte, això és necessari per l'aprenentatge i puja la seva autoestima i els estimula.» «La setmana passada, el meu fill va fer un pastís que havia après en un intercanvi per portar-lo a una festa, el veig actiu.»*
- *«La meva filla s'ho passa bé, en parla a casa. En aquesta edat li costa explicar-me el que fa i, en canvi, em parla sobre el programa.» «Hi ha una motivació per part del que rep i també del que dona.»*
- *«L'intercanvi d'informacions el veig com un benefici per les dues parts.» «Pels alumnes és una autoreflexió de les coses que saben i que han de transmetre.» «Aprenen com ordenar els seus pensaments i com verbalitzar les seves idees.» «El programa té un enfocament comunicatiu, que avui en dia els falta.»*

- *«Afavoreix que es parli amb altres companys que potser durant tot l'any no haguessin parlat.» «M'agrada que la meua filla es relacioni amb altres nens que no coneix, que es relacioni.»*
- *«Ajuda a desconnectar una mica del que comporten els estudis, les activitats més curriculars, haver d'obtenir unes qualificacions, etc.» «M'ha sorprès positivament que es faci a l'escola. Que es tingui en compte una proposta lúdica fora del programa curricular.» «Que poden fer una activitat, tan humana com la vida.»*
- *«Es dona una responsabilitat que és un valor com a persona.»*
- *«És una proposta diferent. El nen desenvolupa la seva creativitat, no només per aprendre ell, sinó per aprendre a ensenyar als altres.»*

Així, de les valoracions realitzades per la tutora, els alumnes i les seves mares, es desprèn que amb la implementació del programa s'han assolit els objectius relacionats amb els continguts i els relacionats amb la convivència, de forma similar a l'experiència anterior.

A més, de les valoracions de la tutora i de les mares, es pot afegir que el programa aconsegueix que els alumnes utilitzin els aprenentatges en altres espais i situacions de vida quotidiana (a l'hora d'esbarjo, per fer un pastís per anar a una festa, etc.), que ajuda a desenvolupar la creativitat dels alumnes, que han de cercar informació pel seu compte.

Per altra banda, es considera que és una proposta diferent i lúdica i que és fàcil d'aplicar; que permet a la tutora conèixer els alumnes d'una forma diferent i facilita l'apropament de la tutora als alumnes.

Pel que fa a la possibilitat de **millorar el programa**:

- La tutora del grup és de l'opinió que caldria fer un major seguiment de l'activitat de transmissió de continguts. També proposa l'aplicació d'aquest programa en altres matèries curriculars.
- Els alumnes comenten que millorarien el programa fent que es dediqués més temps o més dies i cercar llocs diferents a l'aula per tal de portar a terme els intercanvis. També proposen que han de ser més responsables i preparar més els coneixements i habilitats que han de transmetre als seus companys.
- Les mares també han fet aportacions en referència a aspectes que es podrien millorar del programa: hi ha alumnes que sempre ensenyen el mateix contingut i això pot arribar a avorrir, també fer els intercanvis molt sovint pot provocar cansament. Una altra aportació és que es puguin pactar intercanvis fora de l'escola.

8 PROPOSTES

Considerant l'avaluació i els resultats de la posada en pràctica del programa d'acció tutorial i les aportacions de les dues experiències realitzades, es poden realitzar un seguit de propostes encaminades a la seva millora:

- L'activitat prèvia *continguts previs sobre "ensenyar i aprendre"*, donada la seva complexitat de realització pel grau d'abstracció que comporta, es pot acabar de realitzar un cop els alumnes han portat a terme algun intercanvi. Treballar aquests continguts resulta més fàcil si es té l'experiència d'haver realitzat alguna transmissió de coneixements
- L'activitat prèvia *fitxa d'oferta definitiva* es pot anar omplint un cop ja s'han iniciat les sessions d'ajuda mútua, ja que la posada en pràctica dels intercanvis, el començar a transmetre els continguts als companys ajuda i facilita la comprensió del continguts previs sobre "ensenyar i aprendre", del tot necessaris per tal de complimentar aquesta fitxa.
- En relació amb els recursos, s'han fet diferents aportacions tant des de la meua implementació com des de les dues experiències respecte al *temps*, l'*espai* i el *material*:
  - Existeix la proposta d'ampliar el *temps* que es dedica a la implementació del programa, en concret a les sessions d'intercanvi. Aquesta ampliació podria passar per incrementar el temps de les sessions o per dedicar-hi més d'un dia a la setmana. En els dos casos s'han de tenir presents les valoracions realitzades pel tutor de l'experiència A i les mares de la B, que plantejava que un excés de temps o d'intercanvis pot portar al cansament, a la monotonia i tenir un efecte desmotivador per als alumnes.
  - En referència a l'*espai*, s'ha plantejat la possibilitat de portar a terme els intercanvis en altres espais del centre o fora del centre. Així, es podria

optar per utilitzar el pati, altres aules de l'institut i, fins i tot, espais externs: instal·lacions esportives, el domicili dels alumnes, etc. En qualsevol cas, aquesta és una proposta que pertoca concretar al professor que porta a terme el programa i que ha d'estar en consonància amb les necessitats i propostes dels alumnes i amb les possibilitats que ofereixi el context d'aplicació.

- Pel que fa als *materials*, s'ha de considerar la possibilitat de poder aportar a les sessions d'intercanvi altres materials necessaris. Aquesta possibilitat estarà en funció dels continguts a transmetre, del temps i l'espai disponible per fer l'intercanvi i de les característiques dels alumnes. A l'igual que en el cas anterior, el professor que implementa el programa és qui ha de posar els límits i establir quins material que es poden aportar i quins no.
- Una última modificació relacionada amb el programa fa referència a l'*avaluació de les sessions d'ajuda mútua* i l'*avaluació del programa d'acció tutorial*. En els dos casos és força interessant poder portar-les a terme abans de finalitzar el programa, és a dir, realitzar les dues avaluacions durant la seva implementació per tal de reorientar i introduir les modificacions necessàries en les sessions d'ajuda mútua i en el programa per tal de garantir la seva eficàcia.

La proposta es podria concretar més en el sentit de plantejar que cada cert nombre de sessions es portessin a terme les avaluacions. A més a més, d'aquesta forma, es preveu que es produeixi una sensació de repetició i de monotonia la qual pot afectar negativament a la motivació dels alumnes pel programa.

- Una altra proposta a realitzar ve determinada per la possibilitat que s'ha plantejat sobre que el programa es portés a terme en un espai diferenciat de la tutoria. Caldria pensar si es pot plantejar com un crèdit variable o una

activitat extraescolar (tot i que no hi podria participar tot el grup-classe) o introduir l'activitat en alguna matèria amb l'objectiu d'aprendre els coneixements i habilitats propis d'aquesta.

A més d'aquestes modificacions del programa, s'hi poden introduir un seguit d'objectius i activitats per tal de treballar les dificultats que els alumnes han presentat en relació amb la transmissió de continguts. Així:

- En el programa es pot incloure un tercer bloc o eix d'objectius:⁵³
OBJECTIUS RELACIONATS AMB LA TRANSMISSIÓ DELS CONEIXEMENTS I HABILITATS. Farien referència als aspectes de la preparació de l'intercanvi i la utilització d'habilitats comunicatives:
  - Cercar la informació i el material necessari per realitzar l'intercanvi.
  - Seleccionar i ordenar els continguts i idees a transmetre.
  - Adequar el discurs a la persona a la qual s'adreça.
  - Ser coherents durant la transmissió (llenguatge verbal i no verbal)
  - Comprovar que l'altre va entenent el que es transmet.
  - Augmentar l'assertivitat dels alumnes.
- Per tal d'assolir aquests objectius sobre la transmissió de coneixements i habilitats, s'inclouria en el programa l'activitat TRANSMISSIÓ DELS CONTINGUTS. Aquesta activitat està molt relacionada amb l'anomenada *continguts previs sobre "ensenyar i aprendre"*, però en aquest cas l'activitat està fonamentada en els aspectes de la preparació de l'exposició i en el treball sobre diferents habilitats comunicatives que s'han d'utilitzar per tal que la transmissió dels coneixement i habilitats sigui eficaç.

---

⁵³ S'incorporarien com un nou apartat: 5.1.2.3.

Pel que fa a la seva ubicació en el programa, aquesta seria una activitat prèvia a les *sessions d'ajuda mútua*.⁵⁴ A l'igual que en l'activitat *continguts previs sobre "ensenyar i aprendre"* cal considerar que s'haurà d'anar reprenent un cop es realitzin algunes *sessions d'ajuda mútua* per tal d'aprofundir en aquests continguts tenint en compte l'experiència que els alumnes adquireixin en els intercanvis.

Per finalitzar aquest apartat de propostes únicament caldria afegir que aquest programa d'acció tutorial és flexible i adaptable, motius pels quals es poden realitzar diverses modificacions i adaptacions del programa en funció dels diferents contextos d'aplicació i dels diferents grups de persones amb els quals es pot portar a terme. Així, les propostes plantejades aquí podrien no ser necessàries en altres implementacions o, en altres casos, s'hi haurien d'afegir noves propostes.

---

⁵⁴ S'incorporarien en l'apartat 5.1.5.2 Activitats prèvies, just després de l'activitat b) Continguts previs sobre "ensenyar i aprendre".

9 CONCLUSIONS

«He après a fer coses que jo no sabia amb amics que no eren.»⁵⁵

Aquesta frase, redactada per un alumne en l'avaluació del programa, és potser el millor reflex dels **resultats de l'aplicació del programa d'acció tutorial**: «*APRENTATGE ENTRE PARELLES D'IGUALS*», ja que aplega les dues **finalitats** proposades inicialment: l'augment dels coneixements i habilitats i la millora de la convivència. Amb la implementació del programa els alumnes s'han adreçat cap a aquestes dues finalitats.

Prenent com a punt de partida aquesta primera afirmació, seguidament es farà una relació de les conclusions d'aquest treball fent referència, en primer lloc, a les hipòtesis i qüestions a les quals es pretén donar resposta amb el projecte⁵⁶ i, en segon lloc, als objectius assenyalats en el programa.⁵⁷ Per finalitzar es presentaran un seguit de reflexions i conclusions més generals sobre el programa i el projecte de recerca que s'ha portat a terme.

Pel que fa a les **hipòtesis** plantejades en el projecte, ara amb els resultats del programa al davant, es pot concloure que:

- El fet que tots els alumnes hagin pogut compartir els seus coneixements i habilitats amb els seus companys ha fomentat una millora de les seves relacions interpersonals i el seu reconeixement per part de la resta del grup. En definitiva, els alumnes han augmentat el seu sentiment de pertinença al grup-classe i, per extensió, a l'IES.
- Les activitats de cooperació que s'han portat a terme han donat lloc a un clima escolar positiu, tot promovent la integració de tots els alumnes i potenciant la convivència.

---

⁵⁵ Rafa, alumne de segon d'ESO de l'IES Pompeu Fabra de Badalona.

⁵⁶ Vegis l'apartat 3; p. 6.

⁵⁷ Vegis l'apartat 5.1.2; p. 6.

- L'aprenentatge cooperatiu s'ha demostrat com una metodologia eficaç per a la millora del rendiment escolar.
- La utilització d'estratègies d'aprenentatge cooperatiu, concretades en les sessions d'ajuda mútua, ha ajudat a incrementar la motivació dels alumnes i a augmentar la seva autoestima, en sentir-se reconeguts pels seus companys.
- Finalment, la millora de les relacions entre els alumnes i l'augment de l'autoestima han incidit positivament en la convivència escolar, havent disminuït significativament les faltes de disciplina cap als companys.

Per altra banda, tenint en compte les diferents aportacions realitzades per les persones implicades (alumnes, tutors, altres professors, pares i mares i investigadora) en les tres aplicacions que s'han realitzat, en relació amb els resultats del programa es pot afirmar que **s'han assolit els objectius plantejats**.

Així:

- El programa ha promogut una millora dels aprenentatges i del rendiment escolar dels alumnes:
  - S'ha apreciat un augment dels aprenentatges dels alumnes i, també, del seu rendiment escolar. S'ha donat un aprofundiment i un increment dels continguts que els alumnes posseeixen.
  - S'ha produït el reconeixement que tots els alumnes posseeixen coneixements i habilitats i que aquests poden ser necessaris o interessar a la resta de companys.
  - L'autoestima i l'autoconcepte dels alumnes ha millorat.
  - El programa ha incrementat la motivació dels alumnes.
  - Els alumnes han intercanviat coneixements i habilitats entre ells.
  - S'ha reflexionat sobre la transmissió dels continguts i s'ha reflexionat sobre com s'aprenen, sobre el fet d'"ensenyar i d'aprendre". S'ha reflexionat sobre el propi aprenentatge.
- El programa té una incidència positiva en els aspectes relacionats amb la convivència:
  - Ha estimulat les relacions positives entre els alumnes.
  - El programa ha fomentat els valors relacionats amb la cooperació i la col·laboració.
  - Els alumnes han valorat i han après a donar i a rebre, a ajudar i deixar-se ajudar, a compartir, a escoltar i ésser escoltats, etc.

- Ha fomentat el reconeixement de tots els alumnes per part dels seus companys: tothom pot ensenyar alguna cosa i pot relacionar-se amb tothom.
- Respecte a les relacions interpersonals i els lligams socials, ajuda a establir-ne de nous i a enfortir els existents.
- Hi ha hagut una disminució de les faltes de disciplina dels alumnes.
- Els alumnes han acomplert amb les responsabilitats adquirides, han portat a terme els seus compromisos.
- Per altra banda, tot i que amb les dades recollides no es pot afirmar taxativament, dels resultats i les avaluacions es pot pressuposar que la disminució dels conflictes és deguda a la millora de les relacions i al fet que, si hi ha hagut algun conflicte, la seva resolució s'ha portat a terme de forma pacífica i dialogada (mediació espontània). També es pot inferir que s'han previngut les situacions de violència i s'ha reforçat el sentiment de pertinença a l'IES.

Pel que fa **al programa i a la seva aplicació**, tenint en compte les diferents aportacions abans esmentades, es pot concloure que:

- És un programa senzill d'aplicar i fàcil de portar a terme.
- Resulta motivador i engrescador per als alumnes. Els agrada i s'ho passen molt bé.
- Presenta una gran flexibilitat en relació al desenvolupament de les activitats.
- El programa es pot adaptar a diferents condicions i situacions que es puguin presentar en un grup.
- Les característiques abans esmentades afavoreixen que sigui factible una projecció del programa en altres grups i contextos, tot realitzant les modificacions necessàries tenint presents les persones a les quals s'adreça, els coneixements i habilitats que es posin en joc i el context d'aplicació.

Un cop presentades les conclusions referents als resultats i a l'aplicació del programa, s'exposaran un seguit d'aspectes i reflexions que han anat sorgint al llarg del desenvolupament del projecte de recerca i que, per la seva significació, s'inclouran en aquest apartat.

En relació als objectius del programa, una conclusió a destacar és la necessitat d'incorporar un tercer bloc o eix d'**objectius relacionats amb la transmissió dels coneixements i habilitats**. Aquests objectius farien referència a la preparació de l'intercanvi i a la utilització d'habilitats comunicatives en el seu desenvolupament: cercar la informació i el material necessari per tal de realitzar l'intercanvi, seleccionar i ordenar els continguts i idees a transmetre, adequar el discurs a la persona a la qual s'adreça, ser coherents durant la transmissió (llenguatge verbal i no verbal), comprovar que l'altre va entenent el que es transmet, augmentar l'assertivitat dels alumnes, etc.

Per altra banda, el programa considera la diversitat dels alumnes que hi participen i ho fa en el sentit més positiu. Cada alumne pot aportar allò que sap, allò que ell coneix i la resta necessita i no sap. En definitiva, **el programa treu profit de la diversitat**, s'enriqueix del fet que totes les persones tenen uns coneixements i habilitats que poden transmetre als altres.

Aquesta conclusió ens porta a una altra consideració. El programa situa en un nivell d'importància equivalent els diferents coneixements i habilitats que els alumnes transmeten; tots els continguts que es transmeten són igual d'importants i necessaris. Els alumnes són considerats per igual, tothom posseeix quelcom que pot ensenyar i el valor dels continguts de la transmissió no ve donat pel mateix contingut o per la persona que el transmet, sinó per la necessitat o l'elecció de la persona que aprèn. Tal com queda reflectit en la introducció, parteixo de la premissa que tots poden aportar quelcom, que tots els alumnes tenen uns coneixements i habilitats que poden ensenyar als altres i, en definitiva, **el programa considera que tots els alumnes són importants i promou que tots els alumnes tinguin èxit**.

Molts dels missatges que estan rebent en l'actualitat els nostres alumnes estan adreçats a la competència i l'individualisme, a ser millor i guanyar als altres i, fins i tot, es tolera el fet de trepitjar els altres per aconseguir-ho. Els mitjans de comunicació amb els diferents tipus de concursos o algunes sèries televisives, els videojocs, els esports de competició, la societat en general i, de vegades, el mateix sistema educatiu aboquen a haver d'obtenir un èxit individualitzat. La societat impulsa a la valoració d'unes poques persones (aquelles que triomfen, els vencedors). **Aquest programa defuig aquesta idea individualista i competitiva, ja que el fet de promoure l'èxit de tots els alumnes té com a finalitat última l'èxit del grup.**

Una altra reflexió a introduir és que en les diferents entrevistes amb la tutora del grup-classe de l'IES Pompeu Fabra, amb els tutors de les dues altres experiències, amb les mares dels alumnes i altres professors i, també, en les converses i les avaluacions dels alumnes, he pogut copsar una sensació generalitzada: **el programa ha agradat a totes les persones implicades.** La visió que tenen del programa és positiva i, per la seva senzillesa i utilitat, es genera ràpidament una predisposició a aplicar-lo i a participar-hi.

Aquesta visió positiva del programa va ser molt positivament valorada per les mares dels alumnes que van avaluar el programa. Els arguments en què van basar el seu judici favorable feien referència a dues raons: els seus fills parlaven del programa amb elles i els explicaven il·lusionats el que hi feien i, per altra banda, demanaven ajut en relació als coneixements i habilitats que havien de transmetre en els seus intercanvis, ja que molts d'aquests continguts partien de l'aprenentatge que es dona en l'àmbit familiar. En definitiva, **el programa ha potenciat que la família participi de forma positiva en el procés educatiu del seus fills.**

Els resultats de la valoració de la implementació del programa reforcen la proposta d'augmentar el temps dedicat a les sessions d'intercanvi. Per altra banda, durant la implementació s'ha comprovat que en alguns moments les activitats més pròpies de la tutoria abastaven força temps i, per aquest motiu, s'ha hagut d'adaptar i aplaçar la temporització del programa. Per tant, considerant aquestes premisses i amb l'objectiu de poder dur a terme sessions completes del programa (una hora), s'hauria de trobar un **temps específic per a la seva aplicació** i, d'aquesta manera, arribar a desenvolupar tot el seu potencial. En definitiva, **l'espai de tutoria hauria de disposar de més temps setmanal** i caldria dedicar-hi dues hores: una per les activitats pròpies de tutoria i l'altra per a l'aplicació del programa.⁵⁸

Un dels aspectes del programa d'acció tutorial que ha costat més de concretar ha estat el de trobar-li un nom. Des dels inicis de la realització del projecte aquest nom ha anat canviant en funció de com s'anava implementant el programa i de les aportacions que hi feien altres persones (tutors, alumnes i amics). El llistat de possibilitats va anar creixent de forma considerable. Entre altres, els noms que van anar batejant el programa van ser: aprendre és divertit, biblioteca d'intercanvi, aprendre a ensenyar, coneix als teus companys, ajuda mútua, intercanvi mutu, intercanvi en parelles, aprenentatge bidireccional, treure profit de la diversitat, ensenyar i aprendre, aprenentatge cara a cara o de tu a tu, etc.

---

⁵⁸ Cal dir que la normativa vigent estableix únicament una hora setmanal de tutoria amb els alumnes.

Davant de totes aquestes possibilitats, l'elecció del nom del programa va estar subjecta, per una banda, al criteri que havia de poder-se integrar com una tècnica dins l'aprenentatge cooperatiu i, per altra banda, al fet d'haver d'incloure els elements més caracteritzadors i distintius del programa: es fa en parelles, els participants són iguals, hi ha un intercanvi recíproc entre els membres de la parella, es produeix un aprenentatge i una millora de la convivència. Respecte a l'últim tret, donat que la tècnica s'integra dins l'aprenentatge cooperatiu es va descartar d'incloure-ho en el nom, ja que és un element definidor d'aquesta metodologia. Finalment, tenint en compte els criteris anteriors, l'opció ha estat que **el nom del programa sigui:**

«APRENTATGE ENTRE PARELLES D'IGUALS – “*Pair peer learning*”».

10 BIBLIOGRAFIA

10.1 LLIBRES, REVISTES, ARTICLES

- Baerveldt, (1992): "Schools and the prevention of petty crime: search for a missing link" *Journal of Quantitative Criminology*, n° 8; 79-94.
- Bisquerra, Rafael (1989): *Métodos de investigación educativa. Guía práctica*. Barcelona: Ediciones Ceac.
- Castela Domínguez, Carolina (2005): *Violencia escolar: Bullying*. Càceres: ANPE.
- Cowie, Hellen (2004): "Violencia en las escuelas inglesas. Estrategias de intervención". A *Aula de Innovación Educativa*, n° 132; p. 57-60.
- Defensor del Pueblo (2006): *Violencia escolar: el maltrato entre iguales en la Educación Secundaria Obligatoria 1999-2006 (Nuevo estudio y actualización del Informe 2000)*.
- Delors, Jacques (1996): *Educació: hi ha un tresor amagat a dins*. Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya.
- Departament d'Ensenyament (2003): *La convivència en els centres docents d'ensenyament secundari. Programa i propostes pedagògiques*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- Díaz-Aguado, Mª José (2006): *Del acoso escolar a la cooperación en las aulas*. Madrid: Pearson educación.
- Díaz-Aguado, Mª José (2005): "Por qué se produce la violencia escolar y cómo prevenirla". A *Revista Iberoamericana de Educación*, n° 37; p. 17-47.
- Díaz-Aguado, Mª José (2003): *Educación intercultural y aprendizaje cooperativo*. Madrid: Pirámide.
- Edmons, R. (1979): "Some schools work and more can". A *Social Policy*, n° 9(5); p. 25-29.
- Elliot, John i altres (comp.) (1989): *Investigación / acción en el aula*. València: Generalitat Valenciana.
- Fabra, Mª Lluïsa (1994): *Técnicas de grupo para la cooperación*. Barcelona. CEAC.

- García Gómez, Rodrigo Juan (2000): "El profesorado y la violencia en los centros. El asesoramiento «experto» y la exclusión de los docentes. A *Profesorado. Revista de currículum y formación del profesorado*, nº 2, vol. 4.
- Guitart Aced, R. (2002): *Les actituds en el centre escolar*. Biblioteca de Guix, 129. Barcelona: Graó.
- Harris, Sandra i Petrie, Garth F. (2006): *El acoso en la escuela. Los agresores, las víctimas y los espectadores*. Barcelona: Paidós.
- Huget i Comelles, Teresa (2006): *Aprender juntos a l'aula. Una proposta inclusiva*. Biblioteca de Guix, 150. Barcelona: Graó.
- Ibáñez, Victoria Eugenia i Gómez Alemany, Isabel (2005): "La interacción y la regulación de los procesos de enseñanza-aprendizaje en la clase de ciencias: análisis de una experiencia". A *Enseñanza de las ciencias*, nº 23(1).
- Kagan, Spencer (1992): *Cooperative learning*. San Juan Capistrano (California): Kagan Cooperative Learning.
- Kemmis, S. I McTaggart, R. (1988): *Cómo planificar la Investigación-Acción*. Barcelona: Laertes.
- Latorre, Antonio, del Rincón, Delio i Arnal, Justo (1996): *Bases Metodológicas de la Investigación Educativa*. Barcelona: GR92.
- Martín, Xus i altres (2003): *Tutoría. Técnicas, recursos y actividades*. Madrid: Alianza.
- Maslow, Abraham H. (1975): *Motivación y personalidad*. Barcelona: Sagitario
- Mir, Clara (coord.) (1998): *Cooperar en la escuela. La responsabilidad de educar para la democracia*. Biblioteca de Guix, 132. Barcelona: Graó.
- Monereo Font, Carles i Duran Gisbert, David (2001): *Entramats. Mètodes d'aprenentatge cooperatiu i col·laboratiu*. Barcelona: Edebé.
- Ortega Ruiz, Rosario (2004): "Prevención de la violencia escolar: una mirada a las iniciativas europeas". A *Aula de Innovación Educativa*, nº 132; p. 47-48.
- Pérez Cabaní, Mª Luisa, Carretero, Mª Reyes i Juandó, Josep (2001): *Afectos, emociones y relaciones en la escuela*. Biblioteca de Guix, 161. Barcelona: Graó.
- Pérez Sancho, Carlota (2003): "Cómo desarrollar habilidades sociales mediante el aprendizaje cooperativo". A *Aula de Innovación Educativa*, nº 125; p. 63-67.

- Pérez Serrano, Mª Gloria (1990): *Investigación-Acción. Aplicaciones al campo social y educativo*. Madrid: Dykinson.
- Pintus, Alicia (2005): “Violencia en la escuela: compartiendo la búsqueda de soluciones”. A *Revista Iberoamericana de Educación*, n° 37; p. 117-134.
- Puig, Josep M^a, Martín, Xus i Escardíbul, Susagna (1997): *Com fomentar la participació a l'escola. Propostes d'activitats*. Biblioteca de Guix, 107. Barcelona: Graó
- Pujolàs Maset, Pere (2003): *Aprender juntos alumnos diferentes: els equips d'aprenentatge cooperatiu a l'aula*. Barcelona: Eumo.
- Redondo Ruiz, Juan José (2004): “Ensenyar per aprendre: Un treball cooperatiu”. A *Perspectiva Escolar*, n° 284, abril 2004; p. 66-73.
- Rivas, Francisco (1997): *El proceso de Enseñanza/Aprendizaje en la situación educativa*. Barcelona: Ariel.
- Rodríguez López, Mayte (2006): *Acoso moral: Mobbing*. Madrid: Editorial CEP.
- Rué i Domingo, Joan (1991): *El treball cooperatiu. L'organització social de l'ensenyament i l'aprenentatge*. Barcelona: Barcanova
- Serrano, Ángela (ed.) (2006): *Acoso y violencia en la escuela. Cómo detectar, prevenir y resolver el bullying*. Barcelona: Ariel.
- Serrano, Ángela i Iborra, Isabel (2005): *Violencia entre compañeros en la escuela*. València: Centro Reina Sofía para el Estudio de la Violencia.
- Stainback, Susan i Stainback, William (1999): *Aulas inclusivas*. Madrid: Narcea.
- Stoll, Louise; Fink, Dean i Earl, Lorna (2004): *Sobre el aprender y el tiempo que requiere. Implicaciones para la escuela*. Barcelona: Octaedro.
- Trianes, Mª Victoria i Muñoz, Ángela M^a (1997): “Prevención de la violencia en la escuela: una línea de intervención”. A *Revista de Educación*, n° 313; p. 121-142.
- Vigotsky, S. Lev (1995): *Pensamiento y lenguaje*. Barcelona: Paidós.

10.2 LLICÈNCIES D'ESTUDIS

Artés Salas, Carles (2003-04): *Estratègies d'intervenció pedagògica per a la prevenció de la conflictivitat a l'aula d'ESO.*

Collell Caralt, Jordi i Escudé Miquel, Carme (2002-03): *La convivència en els centres: elements per a la intervenció preventiva de la violència entre iguals a l'escola.*

Duran i Gisbert, David (1998-99): *“Ensenyar i aprendre”: un crèdit variable, de reforç i ampliació, basat en la tutoria entre iguals per a l'atenció a la diversitat a secundària.*

García Labiano, José Miguel (2001-02): *L'autoconeixement, la convivència i l'orientació en el marc de l'acció tutorial.*

Huguet i Comelles, Teresa (2004-05): *Alumnes i professors aprenem dins l'aula. Una experiència inclusiva.*

Pérez Pérez, Mª José (2005-06): *La tutoria inclusiva com a eina de medicació i convivència.*

Surís Pavón, Pilar (2004-05): *Fracàs escolar: propostes de millora.*

Vela i Abella, Rosa M. (2004-05): *Projecte ADINA: atenció a la diversitat.*

Viladot Aguayo, Roser (1997-98): *Estratègies per a establir un clima escolar positiu que eviti les relacions de conflicte dins la secundària obligatòria.*

10.3 PÀGINES WEB, PUBLICACIONS ELECTRÒNIQUES I ALTRES

Associació Salut i Família: *Los Bancos del Tiempo*. Informe 2006. Barcelona.

Centre Reina Sofia per a l'Estudi de la Violència:
<http://www.gva.es/violencia/>

El País, diumenge 28 de maig de 2006; p. 54/Sociedad.

Observatori Europeu de la Violència Escolar: <http://www.obsviolence.com/>

Observatori Internacional sobre Violència a l'Escola: <http://www.ijvs.org/>

11 ANNEXOS

11.1 SOCIOGRAMA

Nom i cognoms: _____ Data: _____

1 Amb quins 3 companys/es de la classe t'agrada treballar? Perquè?

2 Amb quins 3 companys/es de la classe **NO** t'agrada treballar? Perquè?

3 Amb quins 3 companys/es de la classe t'agrada estar durant al temps lliure (sortir, esbarjo...)? Perquè?

4 Amb quins 3 companys/es de la classe **NO** t'agrada estar durant al temps lliure (sortir, esbarjo...)? Perquè?

QUIN COMPANYY/A DE LA CLASSE DESTACA PER:

- 1 Tenir molts amics o amigues: .....
- 2 Tenir pocs amics o amigues: .....
- 3 Tenir bona relació amb els professors/es: .....
- 4 No tenir bona relació amb els professors/es: .....
- 5 Ser simpàtic amb els companys/es: .....
- 6 Ser antipàtic amb els companys/es: .....
- 7 La seva capacitat per escoltar i entendre als altres: .....
- 8 No entendre als demés: .....
- 9 La seva agressivitat: .....
- 10 La seva capacitat per a resoldre conflictes amb els companys: .....
- 11 Estar disposat a ajudar als altres: .....
- 12 Falta de comprensió davant la debilitat dels altres: .....
- 13 Saber comunicar-se: .....
- 14 Tenir problemes per a comunicar-se: .....
- 15 Amagar la seva inseguretats tractant de semblar tot el contrari: .....
- 16 Sentir-se fracassat/da: .....
- 17 Sentir-se superior: .....
- 18 Cridar sempre l'atenció: .....
- 19 Ser immadur: .....

11.2 MÈTODE DE LES PUNTUACIONS: RÀNKING

Com et cauen els teus companys?

	Molt Malament	Malament	Normal	Bé	Molt bé
a-1					
a-2					
a-3					
a-4					
a-5					
a-6					
a-7					
a-8					
a-9					
a-10					
a-11					
a-12					
a-13					
a-14					
a-15					
a-16					
a-17					
a-18					
a-19					
a-20					
a-21					
a-22					
a-23					
a-24					
a-25					
a-26					
a-27					
a-28					
a-29					

11.3 EXEMPLES DE CONEIXEMENTS I HABILITATS

Tecnologia, bricolatge ...	Jocs
Arreglar altaveus	Batuka
Arreglar bicicletes	Consola
Fer sombrejats	Escacs
Funcionament d'un mòbil	Game Boy
Internet	Joc de la mosca
Marques de cotxes	Jocs d'estratègia
Mecànica	Jocs d'ordinador
Ordinador	Preparar activitats de nit
Pintar quadres	PS2
Polseres de boles	Rummikub
	Scalextric
Tasques domèstiques	Esports - Activitats físiques
Anar a comprar	Bàsquet
Cuinar	Caçar
Fer rentadores	Esquiar
Fregar plats	Fer abdominals
Neteja general	Fer acrobàcies
Organitzar i endreçar	Fer el pi
Cura d'un mateix	Futbol
Alimentació - Dietètica	Futbol americà
Anar a comprar roba	Hula-hop
Massatges	Judo
Pentinar-se	Karate
Pintar-se	Pescar
Traumatologia	Ping-pong
Vestir-se combinadament	Saltar el poltre
	Taekwondo
Idiomes	Balls
Alemanys	Dance
Anglès	Flamenc
Àrab	Funky
Castellà	Modern
Català	Regatton
Italià	Sevillanes
Tècniques d'estudi	
Concentrar-se	
Estar atent, millor actitud	
Estudiar	
Fer deures	
Fer redaccions	
Llegir	
Assignatures	
Matemàtiques	
Naturals	
Tecnologia	

11.4 FITXA DE RECULL D'OFERTES I DEMANDES

NOM:

DATA:

Quins coneixements i/o habilitats creus que pots ensenyar als teus companys/es?

*
*
*
*
*
*
*
*
*
*
*
*

NOM:

DATA:

Quins coneixements i/o habilitats voldries aprendre dels teus companys/es?

*
*
*
*
*
*
*
*
*
*
*

11.5 FITXA D'OFERTA PRÈVIA

Nom i cognoms:	
TITOL:	
QUÈ?	
QUAN?	
COM?	
MATERIAL:	

11.6 FITXA D'OFERTA DEFINITIVA

TITOL:							
Nom i cognoms:							
QUÈ ensenyaràs?							
QUAN?	DL	DM	DC	DJ	DV	DS	DG
Hora	Tutoria						
ON?	IES						
COM?							
MATERIAL:							

11.7 CONTRACTE D'AJUDA MÚTUA

CONTRACTE D'AJUDA MÚTUA								
Nom i cognoms:								
QUÈ ensenyarà?								
QUAN?	DL	DM	DC	DJ	DV	DS	DG	
Hora	Tutoria							
ON?	IES							
MATERIAL:		TUTOR			TUTORAT			
Nom i cognoms:								
QUÈ ensenyarà?								
QUAN?	DL	DM	DC	DJ	DV	DS	DG	
Hora	Tutoria							
ON?	IES							
MATERIAL:		TUTOR			TUTORAT			
<p>Ens comprometem a ensenyar a l'altre company/a els nostres coneixements i/o habilitats que figuren en aquest contracte i, a la vegada, aprendre del company/a els coneixements i/o habilitats que hem pactat.</p> <p>També ens comprometem a complir amb els acords referents als horaris, llocs i aportació de materials necessaris.</p> <p>Badalona, a ____ de/d' _____ de 2007. Signat:</p> <p>* Anoteu-vos a l'agenda els dies, les hores, els llocs i els materials que us heu compromès</p> <p>* Seria interessant que us donéssiu l'adreça i el telèfon de contacte per si us és necessari</p>								

11.8 FULL D'AVUACIÓ DEL CONTRACTE D'AJUDA MÚTUA

AVALUACIÓ DEL CONTRACTE

NOM:

DATA:

Què has après?

Has tingut prou temps?

El lloc ha estat l'adient?

T'ha faltat material?

11.9 FULL D'AVUACIÓ DEL PROGRAMA

NOM:

DATA:

1- Què és el que més t'ha agradat del programa?

2- Què t'ha semblat més útil?

3- Què t'ha sorprés?

4- Com es podria millorar el programa?

Fes un Dibuix de l'experiència --->

11.10 LLISTAT DE CONEIXEMENTS I HABILITATS OFERTATS

Coneixements i habilitats que podem ensenyar

Tecnologia - Bricolatge

Fer anar l'ordinador

Informàtica

Internet

Arreglar bicicletes

Arreglar cadires

Fer maquetes

Dibuixar i pintar

Activitats manuals

Tasques domèstiques

Alimentació - dietètica

Cuinar

Fer un pastís

Fondre el formatge

Anar de compres

Estalviar

Cuidar nens petits

Fer llits

Cosir

Planxar

Recollir

Decoració

Cura d'un mateix

Maquillar-se

Pentinar-se

Vestir-se bé, a la moda

Posar-se en forma

Anar de compres

Idiomes

Català

Anglès

Castellà

Jocs - Hobbies

Play Station 2

Jocs d'ordinador

PSP

Tibia

Escacs

Contar acudits

Preparar activitats de nit

Tres en ratlla

Parxís, l'oca...

Diferents tipus d'ocell volant

Esports - Activitats físiques

Futbol

Bàsquet

Voleibol

Futbol americà

Natació

Surf

Tennis

Ping-pong

Atletisme

Caçar

Pescar

Fer rodes, pi, volteretes, pont...

Fer abdominals i flexions

Saltar

Saltar el poltre

Saltar en bicicleta

Autodefensa

Balls, música

Tocar la flauta

Tocar el piano

Tocar la caixa

Tocar els timbals

Tipus de música

Ballar

Ballar música moderna

Ballar reggaeton

Ballar salsa

Tècniques d'estudi

Estudiar

Com estudiar a tecnologia

Escriure cartes

Escriure redaccions

Idees per escriure una història

Decorar els treballs

Assignatures

C.V. Revista

Gimnàstica

Música

Tecnologia

Plàstica

Ciències naturals

Matemàtiques

Història

Socials

11.11 LLISTAT DE CONTINGUTS QUE NINGÚ HA OFERTAT

Coneixements i habilitats que volem aprendre i ningú les ha ofertat

Tecnologia - Bricolatge

- Fer flors de paper
- Fer grafitis
- Utilitzar un telèfon mòbil

Tasques domèstiques

- Fer rentadores

Cura d'un mateix

- Relacionar-se amb els altres

Idiomes

- Francès

Esports - Activitats físiques

- Anar en skate
- Hoquei
- Jugar als bolos
- Muntar a cavall
- Taekwondo

Balls, música

- Tocar la guitarra
- Ballar flamenc
- Cantar

Tècniques d'estudi

- Portar-se bé
- Puntualitat
- Concentrar-se